

НАГОЛОС

ТЕАТР

КРАЄЗНАВСТВО

**СЛАВЕТНИЙ
РІД УКРАЇНИ**

стор. 3

**МЕЛЬПОМЕНА
ТАВРІЇ**

стор. 12-13

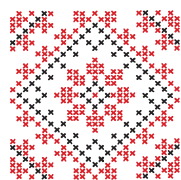

**УНІКАЛЬНЕ
ТЕРНОПІЛЛЯ**

стор. 10

cultua.media

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№23 | 9 червня 2017

загальнодержавна українська газета

ISSN 2519-4429

HEAVY METAL – В КОЖНУ ХАТУ!

стор. 9

НАШ ІНДЕКС 60969

ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА НА 2017 РІК: 3 МІСЯЦІ – 59,81 ГРН; 6 МІСЯЦІВ – 138,54 ГРН

ПОПОВНИЛИ БІБЛІОТЕЧНІ ФОНДИ ЛУГАНЩИНИ

Міністерство культури України передало близько тисячі книжок україномовної літератури від різних українських видавництв до Северодонецька. Книжки будуть розподілені між різними бібліотеками регіону для поповнення фондів, це переважно твори сучасних українських авторів та класиків світового рівня.

Відібрана література є найбільш актуальною на сьогодні і користується високим попитом у користувачів. Серед видань – твори Сергія Жадана, Євгена Положія, Юрія Винничука та інших українських авторів, а також якісні переклади Харукі Мураками, Еріх-Марія Ремарка тощо.

Проект реалізовується Мінкультури у тісній співпраці з Національною бібліотекою України імені Ярослава Мудрого, Благодійним фондом «Бібліотечна країна», за підтримки ТОВ «Нова пошта».

«Ми дуже добре розуміємо, наскільки важливо для жителів східних регіонів мати доступ до сучасної української літератури. Якщо врахувати, що в Северодонецьку небагато книгарень, зрозуміло, чому виникає така гостра проблема у поповненні бібліотечних фондів. Вони потребують актуальної, сучасної, а головне україномовної літератури, місцеві жителі повинні мати доступ до творів українських сучасників, що популяризують українську культуру, історію, традиції. Це важливо сьогодні, у час протистояння з північним сусідом. А найголовніше – це залучає їх до всієї української спільноти, дає відчуття себе частиною України та її культурного простору», – вважає міністр культури Євген Нищук.

Міністерство культури України висловлює щире подяку всім партнерам, які долучилися до реалізації цього соціального проекту, та сподівається, що передані книги знайдуть своїх читачів.

ДОЛАЮЧИ ТИШУ

29 травня 2017 року в кінотеатрі «Жовтень» відбувся прем'єрний показ авторського циклу відео-поезії «Долаючи тишу». Цикл складається з 5 авторських відео, відзнятих на вірші сучасних українських поетів. Презентація пройшла за підтримки Міністерства культури України, видавництва «Смолоскип» і мобільного оператора lifecell.

Цикл «Долаючи тишу», втілений PicOi LIVE Production, об'єднує в цілісне відеопоетичне полотно роботи на вірші відомих українських поетів молодшого покоління: Лесика Панасюка, Елли Євтушенко, Тараса Малковича, Дарини Гладун та Богдана-Олега Горобчука. Автори музичного супроводу: Endless Melancholy (original version) та Жене Слов'ян&CB1 (festival version).

Виконувач обов'язків директора Інституту книги, керівник Благодійного фонду «Смолоскип» Ростислав Семків розповів, що сучасним українським митцям бракує уваги ЗМІ і широкої аудиторії читачів. «Це несправедливо, адже у нас є багато талановитих поетів і письменників, які, на жаль, лишаяться маловідомими широкій публіці. Тому проект «Долаючи тишу», завдяки своєму популярному і цікавому формату, дозволяє цю аудиторію зна-

чно розширити», – вважає пан Семків.

Зі свого боку, Людмила Стеценко, менеджер із корпоративної і соціальної відповідальності lifecell, зазначила, що, окрім мистецького завдання, за назвою та елементами жестової мови у відео – цикл привертає увагу також і до проблем людей із вадами слуху в Україні. «Уже кілька років поспіль ми допомагаємо Центру з реабілітації слуху у дітей «СУВАГ». Тож, підтримуючи мистецьку ініціативу, ми розповідаємо про серйозні теми через призму поезії», – додала представник lifecell.

Підтримали ініціативу й у Міністерстві культури України. У відомстві зазначили: використання сучасних технологій важливе у сучасному світі та покликане актуалізувати сучасне мистецтво: «Нові творчі формати і рішення з'являються майже щодня. І для того, щоб українське мистецтво та українські митці були невід'ємною частиною європейського, міжнародного арт-контексту, необхідно максимально використовувати всі сучасні інструменти. І саме цикл відео-поезії, в якому застосовані цифрові технології, є яскравим прикладом такого нового формату».

«МАЙДАН – ДОНБАС, ІСТОРІЯ МАЙБУТНЬОГО»

У Національному музеї Тараса Шевченка презентували фотоальбом французьких митців Габі та Юрія Білака «Майдан – Донбас, історія майбутнього».

Учасниками цієї мистецької події стали міністр культури України Євген Нищук, представники дипломатичного корпусу, серед яких Надзвичайний і Повноважний Посол Канади в Україні Роман Ващук, президент БО «МБФ «Нове Покоління», засновник БФ Help Us Help The Children Руслана Вжесневська, автори фотоальбому – фотограф Юрій Білак та французька дизайнерка Габі, а також військовослужбовці зі Сходу, які стали героями світлин фотоальбому.

«Кожен з нас до певної міри є учасником цих визначних подій для нашої країни, що відображені у фотоальбомі і вже назавжди закарбовані для наступних поколінь нагадуванням про надзвичайних людей, що змінили Україну, – наголосив Євген Нищук. – У ту холодну, але гарячу за градусом пору Майдану Юрій Білак сказав, що саме час ловити ці обличчя, які впродовж 90 днів відстоюють на Майдані Гідність та Свободу цілого народу. Потужне око митця вже тоді усві-

домлювало, наскільки важливо зберегти ці правдиві, чесні обличчя для історії».

Євген Нищук також відзначив, що, коли по завершенні Революції Гідності десятки тисяч найкращих бійців відправились на Схід України відстоювати цілісність нашої держави, Юрій Білак покинув затишний Париж: задля того, щоб зафіксувати ці події.

«Справді, це важливі речі не лише для мистецтва. Ті кадри, які фіксують хлопців, здатних віддавати своє життя за державу та за народ, – увійдуть в історію. Роботи Юрія показують війну, наших героїв і влучають глибоко в серце. За цією трагедією, за цим болем обов'язково постане відродження Української Держави. Ми маємо вірити в це», – додав міністр культури.

За словами Юрія Білака, найголовнішим для нього було – показати справжніх людей, з їхніми емоціями та сприйняттям життя.

«Я – фотохудожник, намагаюся знімати подію і людей у події. Мені потрібно чекати деякий час, щоб люди відкрилися мені, щоб вони не ховали те, про що думають. Це моя робота: я приходжу і фотографую життя, – розповів про свої враження від поїздки в зону АТО Юрій Білак. – Я бачив, як із металевої решіт-

ки, взятої з-під пробки від пляшки шампанського, роблять тризуби... Саме такі деталі я хочу показати на фото. Нерідко там час тягнеться важко і повільно. Ці хлопці – справжні герої».

Фотоальбом «Майдан – Донбас, історія майбутнього» створений трьома мовами – українською, англійською та французькою. Він складається з 532 сторінок та містить понад 360 світлин із Майдану та Сходу України, які поступово розкривають історію становлення нового майбутнього нашої держави.

Окрім художньої цінності фоторобіт, сам альбом є унікальним завдяки особливостям виготовлення. Під час друку було пройдено понад 30 етапів ручної роботи, використані найкращі європейські еко-матеріали, папір та картон із 100% бавовни, органічні фарби. За задумом авторів, всі альбоми виготовлено та зібрано руками саме українських друкарів.

Перший наклад склав 260 примірників. Кошти від реалізації фотоальбому заплановано використати на студентські стипендії для дітей, батько або мати яких загинули, захищаючи Україну на Сході.

БІБЛІОТЕЧНЕ ЛІТО РОЗПОЧАЛОСЯ

1 червня у Національній бібліотеці України для дітей відбулося свято, яким книгозбірня традиційно відкриває програму літніх читань.

За сценарієм, саме 1 червня у головній дитячій бібліотеці читачі з майбутнього через міжпланетний портал зустрілися з читачами дня сьогоднішнього та разом мандрували у часі.

Перед віртуальною мандрівкою читачі і гості свята отримали добрі настанови від генерального директора Національної бібліотеки України для дітей Алли Гордієнко, яка побажала позитивних вражень, якісних і хороших знань та сил, щоб наша планета та наша країна процвітали в мирі і злагоді.

На свято завітали почесні гості з Міністерства культури України – заступник міністра культури України Юрій Рибачук та начальник управління з питань мовної політики та літератури Лариса Нікіфоренко, які привітали усіх із початком канікул. Пан Юрій Рибачук підкреслив, що літній відпочинок – чудовий час для спілкування з книгою, пошуку нових знань, для цікавого спілкування у колективі читачів та однодумців, яких можна зустріти на цьому прекрасному кораблі читання – у Національній бібліотеці України для дітей.

А потім на майданчику перед бібліотекою відкрився міжпланетний портал та всі потрапили на віртуальний урок до «Лібриму» – першої у світі академії з літерології та книжковіористики. Професор Оулдман та студентки I рівня академії за допомогою окулярів психовізуального занурення спочатку вирушили в дописемну епоху – Кайнозойську еру, потім у Середньовіччя. Закінчився урок несподіванкою: учні академії майбутнього потрапили у 2017 рік – на свято 1 черв-

ня до найбільшої дитячої бібліотеки України.

Привітати читачів зі святом прийшли друзі та меценати бібліотеки: голова ГО «Муніципальна ліга Києва» Олександр Федоренко, редактор видавництва «Знання» Олеся Ганзюк, представник відділу виховної роботи однієї з військових частин Національної гвардії України Світлана Пономарьова. Завдяки меценатам найактивніші учасники бібліотечного літа зможуть одержати винагороду.

Під час свята відбулася презентація одного з найбільших за розмірами ювілейних подарунків, який бібліотека отримала у рік свого 50-річчя від колишньої читачки, художниці-ілюстраторки Світлани Рудікової. Це величезний мурал на фасаді будівлі. В центрі муралу – з книги проросло прекрасне дерево пізнання. На дереві пташки читають книжки, малюють, слухають музику та просто радіють життю. Тобто все – як у дитячій бібліотеці! Пташечки також «розташувалися» і в Літньому дворіку. Дітей поділили на команди та всі, навіть школярі з майбутнього, стали учасниками

наймасовішого в історії бібліотеки квесту – «пташиного», тому що пташок було потрібно розшукувати, збирати, рахувати: й у відділах бібліотеки, і на фасаді будівлі.

Наприкінці свята дітей запросили долучитися до різних розваг: лялькова вистава «Допитливе жабеня», майстер-клас від «Бібліо-АРТ-майстерні», ігровий калейдоскоп «Великі права маленької людини». Інтригуюча інсталяція чекала на читачів у відділі документів іноземними мовами. Дітям було потрібно наосліп, лише обмацуючи руками щось всередині цієї інсталяції, вгадати предмет. Цю незвичайну розвагу надав бібліотеці музей «Третя після опівночі». Найпопулярнішою локацією свята став казковий аквагрим. Усі бажали перетворитися на персонажів улюблених книжок або хоча б на казкових метеликів чи людину-павука. Завершилося свято нагородження переможців квесту: вони отримали подарунки від компанії «Свято Світ», а солодощами пригостилися всі-всі – і діти, і дорослі, й артисти-бібліотекарі.

У Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику відкрилася виставка «Князі Острозькі: європейський вимір української історії».

Експозиція присвячена представникам славетного шляхетського роду України, які відігравали визначну роль в історичних процесах Східної та Центральної Європи у XV – першій половині XVII століття та зробили значний внесок в розбудову української державності, національну культуру та освіту.

Виставку відкрили: міністр культури України Євген Нищук, Надзвичайний і Повноважний Посол Литовської Республіки в Україні Маріус Януконіс, генеральний директор Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника Любо-

КНЯЗІ ОСТРОЗЬКІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

мир Михайлина, громадські та політичні діячі, а також науковці.

Під час свого виступу Євген Нищук відзначив, що представлена виставка є одним із яскравих прикладів того, що українська нація насправді вже давно є частиною європейської родини та тісно пов'язана з нею спільною історією.

В експозиції представлені пам'ятки XV–XX століть: лицарські обладунки, зброя XVI–XVII століття (мечі, шаблі, гармата), церковні старожитності, стародруки Острозької друкарні, картини, гравюри, старовинні документи. Серед експонатів – знаменита «Острозька Біблія» кінця XVI століття.

До уваги відвідувачів – репродукція картини XVI століття «Битва під Оршею». Це одне з найкращих батальних полотен доби Відродження, створене невідомим учасником битви, учнем художника Лукаса Кранаха Старшого (оригінал зберігається в Національному музеї у Варшаві). У цій битві 1514 року об'єднане вій-

сько литовців, поляків, українців і білорусів під командуванням князя Костянтина Острозького розгромило 40-тисячну армію Московської держави.

Вперше на виставці експонується макет надгробного пам'ятника князю Костянтину Острозькому в Успенському соборі (масштаб 1:5), виконаний скульпторами О. Сидоруком і Б. Криловим (Україна) та А. Сакалаускасом (Литва). Його відтворення передбачено концепцією відновлення історичного комплексу Успенського собору в повному обсязі, в тому числі архітектурне і художнє оформлення внутрішнього простору.

Співорганізаторами виставки стали: Національний музей історії України, Національна історична бібліотека України, Центральний державний історичний архів України, Музей Шереметьєвих, Благодійний фонд «Корона князів Острозьких».

«Війна – це омана» – так називалася дискусія трьох письменників, котрі долучилися до війни як військовики чи дипломати.

Любов ЯКИМЧУК

Серед них – американець Еліот Акерман, який служив вісім років в армії США, перебуваючи в Іраку та Афганістані під час антитерористичної місії, працював у Білому домі, отримав «Пурпурове Серце» та «Срібну Зірку» за відвагу в бою, а також встиг зробити стрімку письменницьку та журналістську кар'єру. Присутніми були і двоє українців – Сергій Сингаївський, письменник, військовий перекладач в Ефіопії, автор роману «Дорога на Асмару», та Володимир Джиджора, перекладач, який перебував на дипломатичній службі в Афганістані під час тамтешньої війни, консультант українського перекладу «Зелені проти синіх» Еліота Акермана.

«Війна – це омана» – не лише відома в мусульманському світі цитата, яку приписують пророку Магомету, а й епіграф до роману Еліота Акермана «Зелені проти синіх», що вийшов цього року в українському перекладі. Власне, тому розмову про брехливість війни і почав саме американський письменник.

Еліот Акерман

Еліот Акерман: «Насправді – це дуже цікаве питання, і тому я взяв цю цитату з Корану епіграфом до моєї книги «Зелені проти синіх», щоб на цьому акцентувати. Коли один із письменників отримав Нобелівську премію, він сказав, що єдине, про що варто писати, це про людське серце і про конфлікт у ньому. Якщо поставити питання: навіщо писати про війну? То я відповім: тому що війна – це те місце, де людина вступає у конфлікт із собою. Що я маю на увазі? Усі цивілізації на світі побудовані довкола ідеї: не вбий іншого. І це зрозуміло. А війна – це якраз ті зусилля, які ми докладаємо, щоб досягнути миру, але шляхом убивств інших.

ПИСЬМЕННИКИ-ВІЙСЬКОВІ ПРО ВІЙНУ

Вести війну за мир – це все одно, що кохатися заради невинності. Тобто, по суті, це є частиною конфлікту, і я вважаю, що люди, які беруть участь у війні, відчувають цей конфлікт у собі. Я можу навести приклад зі свого особистого досвіду. Я провів в Афганістані та Іраку вісім років. Якби ви мене спитали, якими десятима днями з цього періоду я найбільше пишаюся, я би сказав, що це десять днів, які я був у бойових діях.

А якби ви запитали про те, які були найгірші дні за цей період, я би згадав знову ці десять днів. Якщо спитати про природу цього досвіду, то я думаю, що природа є оманливою. Це досвід, який передбачає одвічний конфлікт у собі. Саме тому я вважаю, що війна є оманною».

«На війні все оманливе. Сьогодні він тобі друг, ти з ним п'єш чай, ходиш на полювання, а завтра з ним домовляється хтось інший, робить кращу пропозицію, і він уже воює на твоїй території, за твою землю, за те, що ти маєш. Я питаю в людей про радянську окупацію Афганістану, про те, що було їхньою рушійною силою. А вони кажуть: «Так ви ж чужі, ви прийшли на нашу територію: все в нас забрати – сім'ї і землі». А паралельно з тим вони розповідали, як ховали радянських загиблих як своїх товаришів, як вони плакали», – розповів про такі, на перший погляд, протилежні речі Володимир Джиджора та трохи поділився власним досвідом перебування під обстрілами. А далі підкреслив: «Тому пам'ятаймо, на чий землі ми живемо і за чюю землю воюємо».

Сергій Сингаївський: «А я долучуся до цієї розмови з Африки, а не з Азії, але з одним і тим самим учасником – Радянським Союзом. Насамперед, хочу згадати один вислів: мирне населення – це ті, з ким ти продовжуєш воювати після підписання миру. У цьому дуже багато правди. Це фраза одного американського генерала, сказана в Німеччині. Ми можемо судити про війну не з газет, а з розповідей наших друзів. Ми знаємо, що ця дурна війна, яка триває у нас зараз на Сході, сповнена парадоксів. Правда видається за неправду, медійний простір наповнюється байками... Людей, які приходять зі зброєю на цю землю, називають борцями за незалежність».

Я все це бачив в Ефіопії у 1984–1987 роках. Окрім того, і афганська війна для нас почалася раніше, ніж для Сполучених Штатів. Радянських солдатів, які там воювали, називали атеїстами, хоча ми знаємо, що на війні атеїстів не

буває. Різниця в тому, що радянський солдат говорив так: «Боже, зроби так, щоб мене сьогодні не було». Деякі відчували, що вони не хочуть потрапити до пекла. Але, з іншого боку, люди, які боронили свою землю, думали, що потраплять до раю, це були мусульмани. Такий парадокс. Я міг би потрапити на афганську ві-

Володимир Джиджора

йну, але потрапив на ефіопську. Можливо, вона була першою гібридною війною. Війну вів центральний уряд із жителями однієї зі своїх тоді провінцій, еритрейцями, раніше це не була окрема країна.

Коли я потрапив на цю війну, я про неї знав дуже мало. Але досить швидко ми побачили, що міжнародну допомогу ефіопський чорний Сталін майстерно використав. Це була війна, у якій боротьба з голодом використовувалася як зброя. Уявіть собі таку парадоксальну ситуацію. Тому це класичний і перший приклад гібридної війни, на мою думку, на якій обман став основним інструментом. Після здобуття незалежності Еритрею зробили ізгоєм, а не героїчною країною, що виборала свободу. Я симпатизував еритрейцям та розповів цю історію українським військовим у госпіталі, сказав, що ми називали тоді еритрейців сепаратами. Їхні обличчя напружилися, хлопців наче перемкнуло та... пішло-поїхало. І я перетворився на оповідача брехні. Одне слово – сепарат, або сепар – миттєво перевернуло їхнє уявлення про мою оповідь».

Еліот Акерман продовжив розповідь: «Я намагався сказати щось нове у своєму романі. На цю тему дуже багато написано вже, тому треба це було зробити інакше. Але цікаво, що досить багато минуло часу, коли ветерани почали писати про війну. Це зайняло більше десяти років осмислення, поки найбільше видавництво ви-

дало роман такого типу. Відтоді почався розквіт романів, поезії та інших творів про війну з поглядом ветеранів».

Багато людей мене питають, чому я пишу саме романи, а не, наприклад, мемуари чи спогади про війну. І тоді я жартую: ви ж не питаєте, чому художник малює картину, а не робить фотографію того, що хоче зобразити. Яка ж роль літератури у розповідях про війну? Я відповім на це запитання. Що мене дуже вразило під час війни в Афганістані, то це те, як люди говорили про мир. Люди в Іраку сприймали мир як повернення до того стану, який вони пам'ятали, бо війна там тривала недовго. А коли ми про це говорили в Афганістані, це вже була інша історія, бо там війна триває з 1979 року.

Середня тривалість життя афганця 62–63 роки. Тобто можливо, що афганці, які зараз помирають, ще пам'ятають свою молодість і мир, але більшість не пам'ятає цього миру. Коли ми говоримо з ними, як нам закінчи-

Сергій Сингаївський

ти війну, вони не згадують мир, а просто його собі уявляють. Уже шістнадцять років Сполучені Штати ведуть цю війну, тому це стосується і США теж. Ми маємо уявити цей мир, література, зокрема романи, існують, щоб це донести».

Також Еліот Акерман розповів історію про афганського знайомого, який після війни збирався повернутися до сільського господарства, а йому казав: «Ти повернешся у свій університет і напишеш роман». Так і сталося. Наостанок Акерман підкреслив: «Мій роман про війну, яку ведуть із безлічі різних причин, окрім однієї – миру».

КУЛЬТУРНИЙ ФРОНТ

Колектив Національного газетно-журнального видавництва – газет «Культура і життя», «Кримська світлиця», журналів «Український театр», «Українська культура», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура», «Театрально-концертний Київ», а також адміністрація установи – привітали українських воїнів із Днем Святої Трійці. Працівники підтримують військових і матеріально, і духовно: на сторінках газети «Культура і життя» – у рубриці «Культура і війна» – журналісти постійно висвітлюють діяльність українських волонтерів. Журнали видавництва мають чітку українську позицію – ми активно боремось за неї на інформаційному фронті. Наші видання читають бійці у найзапекліших точках Сходу.

Цього разу працівники видавництва зібрали кошти, щоб зробити солдатам «солодкий подарунок». Ми вболіваємо за нашу армію і готові підтримувати всі ініціативи, які стосуються підтримки військових. Трудовий колектив НГЖВ розуміє, що російсько-українська війна – це війна кожного з нас.

Еліза СОЛОДКА

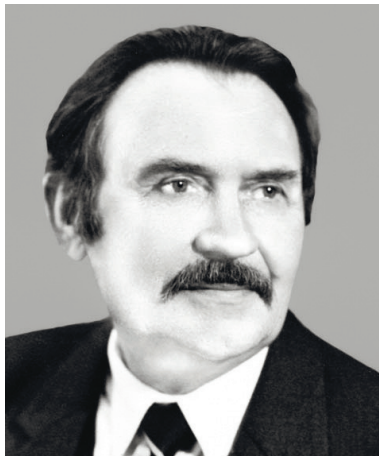

Якось вирішив передивитися свої старі папки з вирізками. І сталося так, що саме 9 травня натрапив на статтю Олександра Балабка «Кому світить Північне сьйво?» Вона була датована – Ви не повірите! – теж 9 травня, але... 1992 року.

Сергій ЛАЩЕНКО

Отже, рівно чверть століття тому! Хіба такий збіг може бути випадковістю? Думаю, що ні. Збирався писати про ставлення українців до ідентичності інших народів. От якась сила і підштовхнула саме до тієї папки, яку недаремно зберігав стільки часу. А незадовго перед тим згадував своє тривале листування із відомим кримським поетом і письменником Орестом Корсовецьким. Пригадав, що Орест Іванович пережив свій перший інфаркт через... чукотську мову.

Тоді він жив на Чукотці, де ризикнули видати новенький чукотський буквар. Видали, мабуть, для показухи, щоб утерти носа американцям, і щоб позаздрили всіякі там американські індіанці

Орест Корсовецький

та ескімоси... Ніхто з російських освітан і не збирався організувати ґрунтовне вивчення чукотськими дітьми рідної мови. Проте український поет наполягав: учити варто! Недаремно ж видали буквар, та ще й такий чудовий – із поліграфічної точки зору! Вже одне тримання його в руках сприяло би зміцненню чукотського

Микола Литвин

ТРЕПЕТНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ІДЕНТИЧНОСТІ

«КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ» 25 РОКІВ ТОМУ

Олександр Балабка

патріотизму. Багато крові випив українець із місцевих російських шовіністів, але й для нього самого боротьба за підтримку чукотської ідентичності закінчилася серцевим ударом...

І дуже подібні мотиви знаходжу у вищезгаданій статті Олександра Балабка. Отже, «Культура і життя» від 9.05.1992 року: «По радіо за добу ми не почули жодного слова по-ненецьки, а окружна газета «Красний Север» майже весь тираж друкує російською. Та й написи по-ненецьки виконано на основі слов'янського алфавіту. Але ж не може бути такого! Мови цих північних народів входять до фіно-угорської і самодійської сімей, перші писемні пам'ятки яких на основі латинської абетки з'явилися ще у XII–XIII століттях...»

Звісно, журналіст не може обійти стороною і проблеми українців, які живуть у Ямало-Ненецькому автономному окрузі. Зокрема, пише про неминаючу ностальгію наших земляків: «Ось Наталія Мельник, директор чудового Будинку культури «Дні-

про» в Ноябрьську – не західнячка, а корінна киянка, музикант – при першому ж нашому знайомстві сказала: «Досить! Одинадцять років уже... Додому хочеться!» Хоча, здавалося б, є все, що треба: квартира, чимала зарплата, у БК створено хор української народної пісні, жіночий ансамбль «Мрія», чоловічий вокальний колектив – українське слово й пісня звучать

Семен Няруй

тут, можливо, частіше, ніж у деяких закладах Києва... Але таки додому!»

Далі наш журналіст прискіпливо вивчає реалії та аналізує можливості українців зберігати національну ідентичність в умовах Ноябрьська: «Із ста тисяч мешканців міста майже сорок відсотків – наші земляки. Працюють здебільшого вихідці з Поділля, Західної України. А там, як відомо, більше, ніж в інших районах, шанують і рідне слово, і народні традиції. Ви гадаєте, що місцеві можновладці не знають, з ким мають справу? Чи ж не за вказівкою міськкому партії кілька років тому було

знято вивіску з орсівського магазину «Галич», збудованого прикарпатцями? Згадку людей про батьківщину в такий спосіб було розцінено як прояв «українського буржуазного націоналізму»...»

Попри такі кричущі факти, Олександр Балабка не зацікавиться на українській проблематиці. Як і більшість українських патріотів, він володіє «арко-дужним перевищенням до народів», тому не може

Місто Ноябрьськ

А студент її третього курсу Гавриїл Лагей і досі домагається від адміністрації рідного округу призначення іменної стипендії. Бо на звичайну стипендію нині не прожити. Колеги мені розповіли, що саме в Салехарді його концерт було мало не зірвано. Темне, холодне приміщення окружного Будинку культури народів Півночі зустріло співака напівпорожнім залом. Адміністрація не подбала ні про рекламу, ні про розповсюдження квитків...»

Здавалося б, який сенс згадувати про «25 сімей аборигенів» чи про студентів корінного народу, коли самих українців у тих краях майже 40%? Але такий вже у нас менталітет. Якщо справедливість, то вселенська, а не лише для українців. Недаремно ж під час Другої світової війни в Армії Крайовій воювали тільки поляки, «четни-

ками» були тільки серби, «ушташами» – тільки хорвати... Зате в УПА був повний інтернаціонал. У 1943 році ледь не 30% бойового складу УПА на Волині становили грузини, узбеки, азербайджанці, черкеси, вірмени, білоруси, євреї... І Конференцію поневоєних народів Росії також вирішили провести лідери українського опору, а не литовського чи естонського. Я ж кажу: менталітет...

У статті «Над Сибіром сонце сходить» письменник Микола Литвин також торкається теми взаємостосунків українців із корінними народами: «Українські переселенці довели, що вони уміють не лише добре працювати й оборонятись від китайських розбійників-хунгузів, а й мирно, не принижуючи національної гідності, співжити з місцевим корінним населенням – бурятами, якутами, тунгусами, остяками, чукчами... Може, тому особливої пошани зажили іркутські українці в бурятів-автохтонів...» Чи не тому Путін, плануючи свою агресію на Донбасі, не забув включити до лав окупантів бурятів, чеченців, осетинів? Надто вже хочеться новоявленому «собрателю земель» пересарвати українців із тими народами імперії, які й самі ось-ось проголосять незалежність від Кремля.

не вболівати за долю корінних жителів: «Як би не жартував хтось, називаючи Ямало-Ненецький округ Ямало-Жмеринським, а Ханті-Мансійський – Хохли-Мансійським, ні українцям, ні, тим більше, ненцям чи мансі від того аж ніяк не смішно. Навпаки. Страшно і сумно від того, що на площі в 65 тисяч квадратних кілометрів мешкає лише 25 сімей аборигенів...»

Автор не шкодує місця в статті на опис тих реалій, у яких опинилися корінні народи Сибіру: «Перший ненецький професійний композитор Семен Няруй лише недавно закінчив Санкт-Петербурзьку консерваторію.

«Виставка імпресіоністів» – таке словосполучення у 1874 році вперше було вжито з іронією нині маловідомим репортером Леруа у статті для гумористичного видання «Шарівари», де він насміхався з робіт Моне, Ренуара, Дега...

Ірина ЛІСОВА

Ще одна критична стаття вже іншого автора називалась «Виставка бунтівників». Проект, який вдалося реалізувати у травні цього року у Франції, можна сміливо охрестити «Виставкою експериментаторів»...

Ідея куратора проекту Оксани Шевченко – продемонструвати французькому загалу потенціал і талант українських художників – знайшла відгук у «покровительки муз», власниці арт-резиденції Chateau Des Arts, французьки українського походження мадам Олени Місталь. В атмосфері ста-

ровинних замків, неймовірних пейзажів Нормандії, що їх втілили на своїх полотнах свого часу геніальні митці, було вирішено провести міжнародний двотижневий пленер «Імпресіонізм: українська версія» – за участю вітчизняних художників, чії роботи мали виставлятися на широкий загал по закінченні імпрези в Парижі.

У проекті взяли участь відомі художники, учасники українських та міжнародних мистецьких проектів і пленерів: народний художник України Володимир Козюк, Оксана Свіжак, Інна Пантелемонова, Чен Ван, Тетяна Мучичка, Аліна Гаєва, Олеся Лишачева, Ольга Зайцева, Ольга Самар, Олена Тарасова та... фотограф Надія Мирошник. Надія, до речі, не випадково опинилася в цій делегації, адже виникнення імпресіонізму часто пов'язують із поширенням фотографії, яка зайняла нішу точного копіювання вигляду об'єкта. Тоді, в середині XIX століття, художники вийшли на пленер – у відкритий, мінливий світ, щоб покласти на полотно фарби у суб'єктивному баченні швидкоплинної миті.

Українські художники також поїхали так далеко від місцевих пейзажів – у нормандські ліси і

АРТ-ЕКСПЕРИМЕНТ: З УКРАЇНИ – З ІМПРЕСІЄЮ

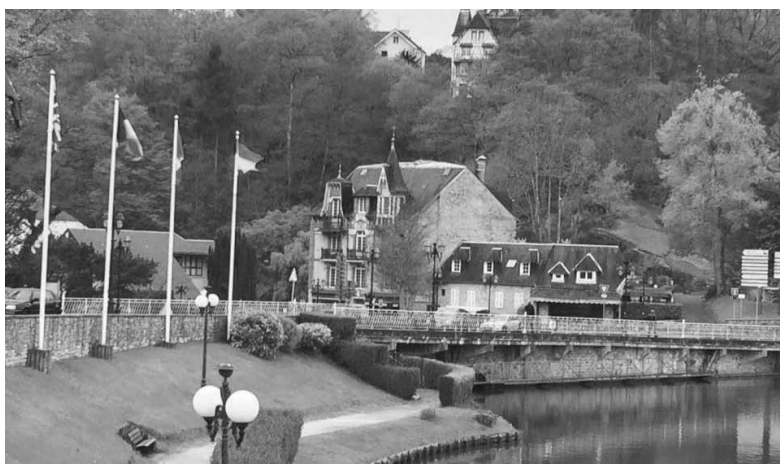
поля, міста і містечка, аби схопити своїм, інакшим поглядом оцю «нормандську мить», просякнутому подихом плеяди легендарних імпресіоністів. Тож увесь «український художній десант» у Нормандії – це більше, ніж «учасники», навіть більше, ніж «художники»... Ці талановиті творчі особистості – культурні послі України у мистецькому світі Європи, що стали першопрохідцями, «з імпресією» презентували французьким поціновувачам прекрасного часточку української душі, яку залишили у своїх роботах.

Цікаво й те, що серед пленерників представлений був не тільки Київ, але й Вінниця, Мукачеве, Сімферополь. Це був цікавий експеримент: надихнутися нормандськими пейзажами, звідки пішли

До речі, сам замок має дуже цікаву історію... Донедавна у відомій нині арт-резиденції розташовувався один із трьох найбільших готелів курортного містечка, потім готель-ресторан, тому, наприклад, кухня в ньому, як у серіалі «Абатство Даунтон», – величезна, з професійним обладнанням, широкими буфетами для посуду і довгим 200-річним столом, який до цього служив у ближньому абатстві. Тож у перервах між написанням картин та екскурсіями художники пили каву у парадній залі з венеціанським дзеркалом, каміном і гобеленом, старовинним роєм часів Belle Epoque і гігантською люстрою.

Протягом пленеру, щоб остаточно викарбувати Нормандію не лише на полотнах, а й у серцях учасників, художникам надали можливість побачити неповторний Мон-Сен-Мішель, побувати у «святині» імпресіоністів – будинку з садом Клода Моне в Живерні, доторкнутись до найтоншого мережива у світі в місті Алансоні, а також... до самого Президента Франції! І це не жарт. Щоправда, випадкова зустріч відбулася вже з колишнім керівником країни Франсуа Олландом, та все ж це знакова подія саме для української делегації. Так сталося, що в останні дні перед президентськими виборами чинний

Президент відвідав місто Алансон у Нижній Нормандії, аби збільшити кількість голосів за представника своєї партії. Українські художники на чолі з мадам Місталь випадково приїхали в цей день у місто – до знаменитого Музею алансонського мережива. Мадам Місталь встигла не тільки подякувати Франсуа Олланду за підтримку України, але й представити українську делегацію художників і розказати, з якою місією вони приїхали до Франції. Кадри з цим коротким спілкуванням та дружнім рукоштовуванням,

зроблені прес-службою Президента, з'явилися майже на усіх французьких сайтах.

Однією з важливих подій міжнародного пленеру став прийом у мерії Баньоль де Л'Орн на честь українських художників. Мсьє мер не тільки із захопленням роздивився усі роботи, але й видав майже професійні міні-рецензії на кожну картину кожному художнику. Власне, як і належить меру міста, що приймає раз на два роки найвідоміший та найпрестижніший фестиваль імпресіонізму в Баньолі. Це курортне містечко, трішечки «карпатська» нормандська природа, пейзажі, вулички, вілли і шато, всі ці враження-імпресіон – тепер у роботах наших митців. А один витвір – званого українського художника

Володимира Козюка, найдосвідченішого та найтитолованішого – прикрашатиме колекцію мера містечка. Це не просто подарунок. Це свого роду символічна подяка за шанування і підтримку нашої країни та прапор України, який поруч з іншими прапорами країн Євросоюзу прикрашає центр Баньоля.

Потім був вернісаж у Chateau Des Arts, де придбали картини не лише мешканці міста, які побачили свої будиночки на полотнах, а й гості із сусідніх регіонів – Британії, Алансону, Майєну.

Фінальний акорд міжнародного пленеру як яскравого та красномовного прикладу культурної дипломатії в дії – виставка в Українському культурному центрі в Парижі, яку відвідав Посол України у Франції Олег Шамшур.

Олена Місталь, президент франко-української асоціації в Нормандії, директор Української паризької школи, ініціатор проекту «Арт-резиденція «Chateau Des Arts»: «Кураторський проект «Український імпресіонізм: нова версія» із двома вернісажами в Баньолі і фінальною виставкою в Українському культурному центрі в Парижі – це у певному сенсі виклик. Тому що у нас на цей проект не було спонсорів. Наша резиденція виступила приймальною стороною. Протягом 10 днів група малознайомих людей перетворилася на команду, що наполегливо працювала.

Учасники писали картини, етюди, надихалися енергією міста та культових для усіх художників сві-

ту «святих місць», де жили і творили імпресіоністи. Життя під одним дахом, спільні сніданки, обіди, вечори біля каміна – все це дозволило створити ту атмосферу, в якій художник може творити. На жаль, ми, читаючи книжки, все одно не можемо знати точно, як відбувалися пленери сто років тому. Ми робили все так, як відчували. І не прогадали. Місто було у захваті – десятиденний пленер став для нього подією. І наші художники полюбили Баньоль. Мені було приємно читати книгу відгуків, тому що кожен написав багато приємних слів. Пленер відбувся. Це прекрасно. Пішла хвиля. Попереду багато нових проектів. Потрібно розвиватися далі. Я завжди за рух вгору, який можливий тільки спільними зусиллями».

«За вікном». Олексій Белоус, Скадовськ. I місце, золота медаль Національної спілки фотохудожників України

В Івано-Франківську пройшла Шоста бієнале імені Степана Назаренка «Фотопортрет 2017».

Степан Григорович Назаренко – український фотохудожник, фотопортретист, голова Івано-Франківської обласної організації Національної спілки фотохудожників України (1989–2006).

Проведений захід – національний конкурс у жанрі фотопортретистики, що проходить в режимі бієнале. Вперше був проведений 2007 року. Мета змагання – продовження та розвиток кращих традицій укра-

«Це твій батько». Володимир Дубас, Львів. Диплом Національної спілки фотохудожників України, спеціальний приз газети «День»

важливий історичний етап та проробляє багато саморефлексійної роботи. Це відбивається у всіх сферах, в тому числі й у фотографії.

– Чи плануєте проведення фотовиставки в інших містах України, можливо, за кордоном?

– Зараз наших можливостей не вистачає, щоби правильно все зорганізувати. Але ми над цим працюємо.

– Які роботи особисто Вам хотілось би відзначити?

– Серед моїх фаворитів були світлини Віталія Попкова, Артура Смедляєва, Олексія Белоуса та Сергія Єміменка. Всіх цих авторів журі відбрало до експозиції, а Олексія з Сергієм нагородило золотими медалями. Крім цього, не міг не зауважити велику кількість якісних репортажних портретів, портретів людей на робочому місці. Можливо, це також якийсь маркер: ми починаємо сприймати самих себе такими, якими ми є, і дивимось на себе іншими очима.

– Серед авторів фотопортрету, напевно, є фотографи, які постійно беруть участь у конкурсі... Чимось допомагають?

– Так, є багато авторів, які надсилають роботи на кожен бієнале. Ми цінуємо цю увагу і довіру.

– Ростислав Кондрат, який був організатором попередніх бієнале, передав Вам права на цей проект. Скажіть кілька слів про те, чим для Вас особисто є ця фотовиставка?

БІЄНАЛЕ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ

їнської портретної фотографії. Незважаючи на академічне спрямування, поза увагою не залишаються роботи, виконані в репортажній манері, експерименті, творчі й технічні пошуки авторів.

Спілкуємося про подію з Андрієм Назаренком – організатором бієнале, онуком знаного фотомайстра.

– Чим цьогорічна виставка відрізняється від попередніх?

– Насамперед, цьогорічна виставка менша. В ній представлено 82 фотознімки проти сотні на попередній. Прогнозую, що кількість відібраних робіт ми будемо скорочувати й надалі. Це позитивно впливає на сприйняття експозиції, дозволяє нам друкувати фото більшого розміру для каталогу. Також маємо більше авторів, які вперше брали участь у виставці. Це молоті фотографії з різних середовищ. Вони вносять щось свіже і певним чином навіть провокують класиків. Це добре і для перших, і для других.

– Якість надісланих фото (не в технічному розумінні) із кожним роком покращується. Чим це можна пояснити?

– Зростає професійний рівень авторів, підвищується планка відбору робіт на конкурс, зростають очікування. Кожна наступна бієнале – це досвід для організаторів і для членів журі. Крім того, українська культура зараз проживає

«Саша 1». Сергій Щеглеватих, Рівне. Спеціальний приз компанії Amway

– Особисто для мене – це спогади про мого дідуся Степана Назаренка. Пам'ять про людину живе доти, доки живе її справа. В нашому випадку справа ще й розвивається і стимулює розвиватися інших. Принаймні, я в це вірю. Крім того, приємно зустріти людей, які знали дідуся, і відкрити щось нове для себе. Та й загалом, радий бути долученим до процесу створення якісного проекту.

– Можливо, були якісь проблеми під час підготовки і проведення фотовиставки?

– Проблеми є завжди, але ми їх швидко вирішуємо і швидко відпускаємо, тому в пам'яті вони не тримаються.

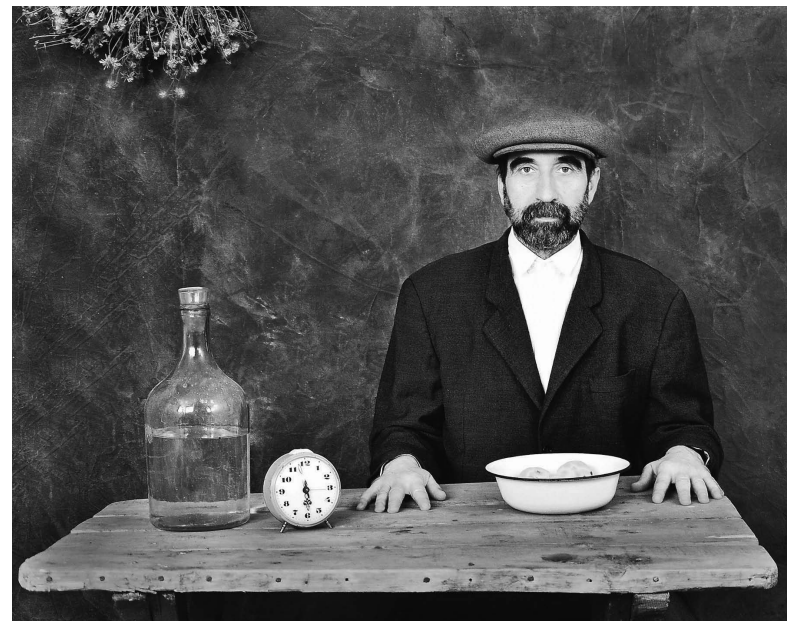
Серія робіт Slavik's Fashion. Юрко Дячишин, Львів. IV місце, срібна медаль Міжнародного фотографічного руху «Образ без кордонів»

– Які загальні цифри: скільки учасників, як проходив добір робіт? Розкажіть про роботу журі.

– Цього року маємо 802 твори від 177 учасників із 24 областей України, разом із Кримом і Донецьком. Роботи подавались через сайт, де їм автоматично присвоювався анонімний номер. Далі – два етапи роботи журі. На першому – кожен

суддя оцінював роботу одним балом. Ті світлини, які набрали три і більше балів, увійшли до експозиції та перейшли до наступного етапу, де кожен член журі оцінював їх за п'ятибальною шкалою. Далі ми присудили найкращим фото призіві місця, і лише після цього розшифрували авторство.

Спілкувався Роман РАУШНИЙ

«Майже по Параджанову (Автопортрет)». Ігор Жолобак, смт Губиниха Дніпропетровської області. Диплом Національної спілки фотохудожників України I ступеня, диплом Центру сучасного мистецтва (Івано-Франківськ)

У Львові відзначили 101-і роковини смерті Івана Франка.

Надія ПАСТЕРНАК

На Личаківському цвинтарі відбулась поминальна панахида за участю широкої громадськості, а в Національному музеї-садибі Івана Франка відкрилась виставка «Скарби Франкового дому» і пройшла презентація матеріалів з архівів КДБ про Франкову родину.

РОДИННІ ВИШИВАНКИ І ВЕСІЛЬНИЙ ПОДАРУНОК

«Цього року Міжнародна рада музеїв на своїй сесії в Парижі запропонувала цікаву тему – “Музей і суперечлива історія. Розповідаючи про замовчуване”. Уже сама назва передбачає розмову про ті речі, про які раніше мовчали з тих чи інших причин, про які важко говорити, – розповідає заступник директора з наукової роботи Музею-садиби Івана Франка у Львові Михайло Кобрин. – Цю тему висунула німецька делегація, її всі підтримали, за винятком делегацій із Росії і Туреччини. Вони здійснили демарш і вийшли під час обговорення...

Ми у Львові вирішили долучитися до цієї всесвітньої теми і розробили свої заходи, зокрема, презентацію документів з архіву КДБ, що їх підготували Богдан та Наталія Тихолози. Минулого року вони отримали дозвіл на опрацювання архівів СБУ, які стосуються, найперше, синів Івана Франка – Тараса та Петра і всієї Франкової родини. Зараз у нас відкрита виставка “Скарби Франкового дому”, і ще відбудеться зустріч під назвою “Розвіяні вітром: історія родини Франків на перехресті ХХ століття” – за участю представників цієї родини, які розкидані по всьому світу».

...Музей Івана Франка у Львові налічує понад тридцять тисяч експонатів, багато з них – це, звичайно, книги, документи, а самих Франкових речей збереглося не так уже й багато, та й ті в минулі радянські часи не хотіли показувати. Презентована виставка охоплює чотири теми: «Франкові вишивки», «Франкове срібло», «Світлини дому Франка», «Франкові друзі» і показує широкому загалу справді унікальні речі, деякі – вперше. Наприклад, дитячу сорочечку, яку дружина Франка Ольга Хоружинська сама вишивала для своєї донечки Ганни.

«Ганна берегла її, навіть одягала своїх двох синів у цю вишиванку, і забрала з собою в Канаду, – продовжує розповідь Михайло Кобрин. – Коли вона приїжджала сюди у 1967 році, то подарувала цю сорочку музеєві. Також подарувала вишиту серветку з ініціалами “КГ”, що означає Ключко Ганна, бо в заміжжі мала прізвище Ключко, і рушник, який був оберегом родини Петра Фран-

го товариства «Сокіл-батько» на чолі з його засновником Іваном Боберським, а другий – на шану Франку принесли Січові стрільці в день його похорону. Там навіть є дата – 31 травня 1916 року, а помер Іван Франко 28 травня.

«Січові стрільці стояли тоді на річці Стрипі. Син Франка Петро теж був Січовим стрільцем. Дізнавшись про смерть Івана Яковича, вони домовилися з російською армією про перемир'я на три дні, і велика делегація поїхала на похорон, – провадить далі мій гід по виставці. – Січові стрільці несли домовину Івана Франка від його дому на Личаківський цвинтар... Ці два вінки в радянський час були заховані. Їх не можна

лися у свій будинок. Це – єдина така фотографія. У різних франкознавчих публікаціях її можна побачити уже відретушованою, а тут – оригінал. Є ще світлина Івана Франка з гостями його дому – Михайлом Коцюбинським і Володимиром Гнатюком.

«Найбільшими друзями Івана Франка були книжки, він їх дуже любив і часто дарував зі своїм автографом, – продовжує розповідь науковець. – Ось бачимо книжку з підписом Петру Шанковському, це був гімназійний товариш Івана Франка із села Дуліби. Франко перед навчанням в університеті відвідував його, звідти він, до речі, їздив до Лолина, до своєї коханої Ольги Рожкевич...

ний і студентський друг Івана Франка, який опікувався ним в останні роки його життя. Він був адвокатом, склав заповіт Івана Яковича. Під час Першої світової війни Франко жив сам, бо найстарший син Андрій помер, Петро і Тарас були на війні (Петро – в Січових стрільцях, Тарас – в австрійській регулярній армії), дочка Ганна поїхала до родини в Київ і не змогла вернутися, дружина мала психологічні розлади після смерті Андрія і перебувала в лікарні на Кульпаркові.

Карло Бандрівський – один із тих людей, хто опікувався самотнім Іваном Франком, влаштував його в госпіталь для Січових стрільців, щоб він там лікувався. Там вели-

«СКАРБИ ФРАНКОВОГО ДОМУ»

Біля могили Івана Франка виступає його онук Роланд

ка, – з написом “Чим хата багата, тим і рада”. Це великий рушник із візерунками. Сім'я Петра Франка справді не була багата, але дуже гостинна, щедра, любила всіх приймати. Ця дружня родина зараз є найбільшою гілкою Франкового роду. Правнук Івана Франка й онук Петра Франка Петро Галушак має семеро дітей».

У сусідній вітрині увагу привертає срібна ложечка з ініціалами «ІФ», яку Ольга Хоружинська в день шлюбу подарувала своєму чоловікові. «Вінчалися вони 5 травня 1886 року, в церкві при колегії Петра Галагана в Києві, – розповідає заступник директора музею з наукової роботи. – Це була каплиця Петра і Павла, а поруч – бібліотека. То розказують, що Франко перед вінчанням зайшов у бібліотеку, зачитався там і мало не пропустив шлюб. Його всі чекали, вже навіть почався переполюх... Київська громада прийняла цей шлюб як єднання Східної і Західної України, з приводу цього було багато тостів... Ось якраз із цієї ложечки розпочалась історія Франкової родини. Вони ще тоді не знали, де будуть жити, скільки у них буде дітей».

Ще один цікавий експонат – срібний годинник, теж з ініціалами «ІФ». Цим годинником на знак дружби Франко обмінявся з адвокатом Володимиром Кобрином, який перекладав його твори. У 1913 році він переклав на польську мову «Мойсея», також – «Лиса Микиту», «Каменярі». Весь надрукований наклад «Мойсея» – 1500 примірників – він подарував Івану Франкові, щоб той міг ці книжки розпродати і з того жити... Як тільки прийшли перші совіти, цього адвоката знищили як буржуазного елемента – розстріляли у місті Городку, а годинник залишився родині. Згодом його віднайшли працівники музею.

Є ще у цій вітрині два срібні вінки, які у радянські часи теж не виставлялися. Бо один вінко на честь сорокалітнього ювілею літературної діяльності Франкові подарували члени патріотично-

було показувати, як і згадувати про Січових стрільців та патріотичне товариство «Сокіл-батько». Це і є та замовчувана історія, до якої ми повертаємося».

ВІДОМІ І НЕВІДОМІ СВІТЛИНИ

В окремій вітрині – світлини Івана Франка: з дружиною, з родиною, з друзями. Деякі з них відомі нам зі шкільних підручників, з Вікіпедії, з інших джерел, але ось тут, за склом – оригінали, справжні, автентичні світлини з Франкового дому. І цим вони цінні. Бачимо фотографію Івана Франка з Ольгою Хоружинською, яка була зроблена в день шлюбу. Але тут вони вже не у шлюбних костюмах, а в темних, подорожніх, перед самим виїздом до Львова. Друзі запропонували їм зробити таку світлину на пам'ять.

Ось фото маленького сина Андрія, ще одне – Андрій з Тарасом, інше відоме фото, де всі діти Франка разом. Або уже старший Іван Франко, син Петро у формі Січового стрільця, дочка Ганна в дорослому віці. Є тут дуже бліда, потерта фотографія, де вся родина разом: Іван Франко, дружина Ольга і четверо їхніх дітей на сходах свого дому. Фото зроблене непрофесійним фотографом у 1902 році, через рік після того, як вони пересели-

Тато Петра Шанковського був священником. Отець Леон Шанковський брав Франка, щоб той дякував йому, бо Іван мав добрий голос, гарно співав, то він його не раз будив вранці і брав на службу. Навіть казав: “Івасю, лишайся в мене, я тобі дам хатудяківку, два морги поля, шлюб дам безкоштовно, та будеш мати з хрестин, зі шлюбів, з похоронів більше, ніж ті доценти в університеті. Та нащо тобі туди їхати?” Але Франко хотів здобувати освіту, якісь інші життєві вершини...

Наступна книжка – першодрук поеми “Мойсей” – підписана Іванові Раковському, відомому етнографу, антропологу, очільнику Наукового товариства імені Т. Шевченка, одному з редакторів Української загальної енциклопедії, яка вийшла в 30-их роках. До слова, знаєте, як Франко створив пролог до поеми? Через помилку видавця. У книжці виявились вільні сторінки, і їх треба було чимось заповнити. Сказали Франкові: “Напиши щось”. Думали, що буде якась післямова, подяка чи ще щось подібне, як це роблять у книжках, а він за одну ніч написав: “Народе мій, замучений, розбитий”...»

Також тут є першовидання «З вершин і низин» – із присвятою «дорогому товаришеві Карлу Бандрівському». Це гімназій-

кий поет і завершив свій життєвий шлях. Є фото останнього Різдва Івана Франка із Січовиками в цьому госпіталі. Карло Бандрівський займався похороном Івана Франка, розпоряджався його майном, згідно з заповітом, передав його бібліотеку Науковому товариству імені Т. Шевченка у Львові.

«Цікаво, що бібліотеку Івана Франка хотів придбати митрополит Андрей Шептицький, він навіть давав йому 14 тисяч крон, – розповідає Михайло Кобрин. – Щоб зрозуміти, яка це сума, то для порівняння: Франко взяв у Краєвому банку позику в 12 тисяч крон на побудову будинку... У цій бібліотеці було 12 тисяч томів. Дуже цінні видання, стародруки. Франко збирав її усе життя, й це був його найбільший скарб. Бібліотеку в 1949 році вивезли до Києва, й зараз вона зберігається в дуже гарних умовах, поруч з архівом Лесі Українки, Тараса Шевченка, в колишньому архіві КДБ. Там є відповідний температурний і вологісний режим, полиці й так далі...

Останнім часом ведуться якісь розмови про повернення тої бібліотеки до Львова, адже Наукове товариство імені Т. Шевченка відновлене, однак у нас немає таких умов для зберігання бібліотеки, як у столиці. До того ж у Львові, буває, пропадають книжки з бібліотек, особливо стародруки дістали ноги, то нехай ця бібліотека буде у Києві... А що стосується митрополита Андрія та Івана Франка, то ось тут, у вітрині, є книжка, яку Франко власноручно підписав і відніс на Святоюрську гору. З якоїсь причини митрополит не зміг його прийняти. Здається, був відсутній, то відписав подячну картку».

Звичайно, найбільший скарб Франкового дому – книги. І його тут можна знайти у... старій скрині. Це особливо цікаво дітям. На закінчення екскурсії їх підводять до скрині, відкривають, і діти шукають там захований у гуцульську тканину верету скарб – повне зібрання творів Івана Франка.

У № 11 газети «Культура і життя» ми розповідали про цьогорічний конкурс «Ше.Пісня», який уже вдруге проведено в рамках традиційного «Ше.Фесту».

Його переможцем і володарем статуетки «Ше.Пісня – 2017» став рок-гурт «Сад» із Дніпра. Виступ на гала-концерті фіналістів конкурсу в арт-пабі «Бочка на Подолі» став для гурту першим після трирічної перерви. А між іншим, «Сад» саме цього року відзначає поважний ювілей. Про здобутки і творчі плани колективу спілкуємося з його лідером і вокалістом Сергієм Решетником.

– Сергію, якщо вірити Вікіпедії, «Сад» – один із найстаріших діяльних рок-гуртів України, створений 16 вересня 1982 року; цього року святкуватимете 35-річчя. Які Ваші найбільші здобутки за понад третину століття на сцені?

– Так, наш гурт був створений майже 35 років тому, ще тоді, коли рок-музика була фактично заборонена. Згодом це стало легальною, але нікому не потрібною справою (я маю на увазі hard rock, а не те, що сьогодні люди в цій країні називають рок-музикою). Тобто всі ці роки наша команда практично перебувала поза межами офіційної культури та шоу-бізу. Існувала, не випускаючи альбомів, не гастролуючи, не беручи участі у фестивалях і телешоу, за винятком деяких спонтанно-одноразових епізодів, які не мали шансу на продовження. Тому наші найбільші здобутки за третину перебування на андеграундній сцені – це створена нами музика, яку ми граємо разом – командою однодумців та одновірців – протягом усіх цих років, завдяки волі вищих сил та підтримці наших рідних і близьких.

– Пригадую своє перше знайомство з Вашою творчістю – на концерті, присвяченому 192-й річниці від дня народження Тараса Шевченка, який відбувався у столичному Будинку офіцерів Збройних сил України. Саме тоді, 16 березня 2006-го,

СЕРГІЙ РЕШЕТНИК: «МУЗИ ГОВОРЯТЬ ЛИШЕ ТОДІ, КОЛИ НАВКРУГИ Є МИР, ЛЮБОВ ТА ДОВІРА»

було записано подвійний альбом гурту «Сад» – «Доле, де ти?! Живий звук», на вірші Шевченка. Ви й досі активно пропагуєте творчість Великого Кобзаря, стали переможцями «Ше.Пісні – 2017». Які ще звершення в цьому напрямку? Є нові пісні на поезію Тараса Григоровича, інших класиків?

– Сьогодні наша програма на вірші Тараса Шевченка складається з 24 творів. Це практично три повноцінні альбоми, або ж концертна програма тривалістю дві з половиною години. Теоретично – процес створення нових композицій на Шевченківські вірші можна продовжувати, доки не вичерпається сам Кобзар, бо створений він був як одна Вели-

ка ПІСНЯ, що співається стільки, скільки душа забажає...

Звичайно, процес поповнення репертуару гурту «Сад» новими Кобзаревими піснями триває. Але відбувається це поступово, і безпосередньо пов'язане з нашим дорослішанням та здобуванням життєвого досвіду, який, своєю чергою, впливає на відкривання в Кобзарі нових, співзвучних нашому сьогоденню одкровенень.

Паралельно продовжуємо «співпрацю» з іншими світовими поетами-класиками. Останній наш доробок у цьому напрямку – 10-хвилинна фонограма композиції на вірш Максиміліана Волошина «Два демони», яка в нашій версії має назву «Владика стихій».

– Чи є у Вашому доробку пісні, присвячені подіям на Майдані та українсько-російській війні? Як часто буваєте в зоні проведення АТО?

– Ні, на жаль, пісень, присвячених цим подіям, у нашому репертуарі немає. Але ж існує вже понад десять років «Країна, продана за гріш» (слова О. Євтушенка, музика К. Мкртчяна), яка, на наш погляд, є піснею всіх «майданів» на всі часи!

Гарна їжа – мертва тиша!

Гарний напій – чим кіт плакав!

Іж мертво тишу, запивай її водою,

Хай TV тебе потишисть, а FM заколисає...

Ой, як солодко ти спиши, Країна, продана за гріш!

А хіба ці слова не про Майдан?

Дехто радий тихій зраді,

Бідні люди – на параді...

Слухай люмпен «патріотів»,

Що тримають бомбу в роті!

Ой, як солодко ти спиши,

Країна, продана за гріш!

У зоні проведення АТО бувати не доводилось, тому що, пам'ятаючи прислів'я «Коли говорять гармати, музи мовчать», ми, як справді творчі люди, від початку післямайданних подій – просто перестали грати свою музику. У нас практично закритися канал зв'язку з вищим потойбічним та почалася глибока депресія, яка тривала останні три роки. Хотілося тільки оплакувати загиблих та молитися Богу за спасіння їхніх душ, а не грати розвеселий рок-н-рол і нацьковувати цим військових вбивати своїх «закля-

тих ворогів» по той бік розмежування, де теж Україна...

...Репетиції відновили лише з кінця лютого цього року. І тільки зараз зробили декілька експериментальних спроб пограти на живих концертах у Києві та Дніпрі. Результати втішають, але потрібно дуже багато працювати над розвитком наших творчих можливостей.

Отож маємо надію, що до того часу, коли ми зможемо повноцінно та професійно грати свій heavy metal, війна закінчиться, бо втрапить сенс. Гармати перестануть гриміти, зона АТО припинить існувати як така, і ми зможемо з чистою совістю дати слово нашим Музам, які говорять лише тоді, коли навкруги є МИР, ЛЮБОВ та ДОВІРА.

Місце є – нема країни!

Це твоя й моя провина!

Я б пішов у всі світи...

Та знаю тут святі хрести!

Ой, як солодко ти спиши,

Країна, продана за гріш!

– Як розвивається у світлі подій останнього часу творча співпраця гурту «Сад» з Нікітою Джигурдою?

– З Нікітою ми принципово згорнули співпрацю ще влітку 2012-го, причина: етичні й творчі розбіжності. Відтоді зв'язок із ним не підтримуємо і не плакаємо надій на відновлення творчих стосунків, бо, на наш погляд, рок-музика – це не його справа. Бути шоуменом – не значить бути музикантом-вокалістом у музичному напрямку, який ми сповідуємо. Бо щоби повноцінно співати hard rock, потрібно довго та цілеспрямовано вчитися...

– Мені запам'яталася Ваша участь у телепередачі «Фольк-Music» (виконання народної пісні «Ой, у лісі-лісі»). Як часто Ви погоджуєтеся на подібні творчі експерименти?

– Дуже рідко. Можна вважати, що «Ой, у лісі-лісі» (ще була кілька років до того «Оксана») є своєрідним винятком, який став можливим завдяки нашій участі в цій яскравій та популярній телепередачі. Але було надзвичайно цікаво та радісно попрацювати над створенням аранжування на таку «народну красу», якою є ці пісні.

– Ваші концерти проходять під гаслом «Heavy metal – в кожну хату!» Які сюрпризи готуєте своїм фанам з нагоди 35-річчя гурту?

– Чесно кажучи, майбутньою 35-річною датою створення гурту не переймаємося – робимо свою справу та насолоджуємося можливістю жити й творити рок-музику. Всі наші сюрпризи фанам – це нефанатичний hard rock, народжений та загартований в андеграундній свободі сучасної української реальності. Отож зичимо Україні МИРУ й ЗЛАГОДИ та запрошуємо всіх шанувальників цього музичного напрямку на наші концерти і бажаємо приємних вражень від почутого та побаченого!

Тернопілля асоціюється із замками, монастирями, водоспадами, але є ще один аспект, який робить цей край унікальним.

Сергій БАХІН

Сама в межах теперішньої Тернопільської області перетиналися різні географічні й політичні кордони.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МЕЦЕНАТ

На півночі регіону проходить старовинний поділ між Волиню й Галичиною, тут розмежувалися Велике князівство Литовське, Руське і Польське королівство. Власне, по теперішніх західних кордонах області проходив кордон (до Першої світової війни) між двома імперіями – Російською та Австро-Угорською. А по війні лінія фронту пересувалася частіше за все теренами тернопільського краю... Саме по берегах Збруча довгий час проходив ментальний поділ між «західняками» і рештою українців у межах УРСР і незалежної України, який наразі тепер остаточно стирається.

І вперше саме під таким кутом відбувся прес-тур для журналістів, який регулярно проводять найцій гостинній землі. За його організацію цього року взялося Туристична асоціація Тернопілля, за підтримки відділу туризму Тернопільської ОДА.

Поїздка розпочалася пересуванням «журналістської тусовки» у східному напрямку, з нашої бази – санаторію «Медобори», що поруч із обласним центром. І першою зупинкою стало село Чернихівці Збаразького району. Відоме воно тим, що тут бували митрополит Андрей Шептицький, неодноразово – Іван Франко. Образ героя відомого оповідання українського класика «Свинська конституція» списаний із місцевого жителя Антона Грициняка. Проте найбільший слід в історії залишив уродженець Чернихівців Мирослав Сочинський, який у квітні 1908 року застрелив австрійського намісника Галичини А. Потоцького. Шептицький із духовенством засудили цей вчинок; австрійське правосуддя винесло вирок – смертну кару, яку пізніше замінили на 20-літній термін ув'язнення. Згодом Мирослав втік до США, а за часів СРСР кілька разів навідувався до України.

Якщо постать Сочинського досить неоднозначна, то вже наступне за нашим маршрутом село – Шельпаки – тісно пов'язане зі світлим ім'ям Степана Качали (1815–1888). Народився він на Рогатинщині, але половину життя провів у Шельпаках. Його можна назвати першим українським меценатом, свою добродійну діяльність він розпочав ще задовго до появи у цій царині Є. Чикаленка, В. Смиренка, Барвинських...

Разом із колегами Степан Качала розробив перший статут

«Просвіти», написав перше видання з історії України українською мовою. У Шельпаках був незмінним парохом місцевої церкви, до якої ми і завітали. Вона майже не змінилася з часів його проповідання. До останніх днів життя фінансував українські справи, а перед смертю заповів чималі суми «Просвіті», Руському педагогічному товариству, газеті «Діло»... Поховали його через дорогу від храму, а гарний надгробок створив відомий скульптор Юліан Марковський. Шельпаківці мріють створити музей свого видатного земляка.

ІСУС У ВИШИВАНЦІ

Прикордонне село Токи було знамените своїм замком-фортецею, його у XVI столітті заснував князь Збаразький. Розташований об'єкт на березі ріки Збруч; від середньовічного укріплення нині залишилася хіба що напівзруйнована башта із фрагментом стіни на природному підвищенні. Спочатку твер-

слова – у селі Скорики. За легендою, тут молився зі своїми козаками у 1649 році Богдан Хмельницький. Утім, документальних свідчень часу заснування цієї

Храм у Скориках, що пам'ятає Хмельницького

його молоді роки, початок творчої діяльності, зокрема, на Тернопіллі... Цікаво, що, попри важке становище української мови на території Російської імперії, російські офіцери, які під час Першої світової увійшли на територію краю, залюбки дивилися вистави Курбаса українською. Це пов'язано з тим, що чимало з них були вихідцями з Наддніпрянщини.

Серед експонатів – номери березільського часопису «Барикади театру», афіші з вистав Курбаса. Широко висвітлюється діяльність його учнів: близько 600 людей пройшли через творчу лабораторію митця. Відтворено і його останній період життя – у тюрмах Півночі, і створений ним там театр. Радянські органи довго приховували правду про

МАНДРІВКА СТАРИМ КОРДОНОМ

дня виконувала роль захисної споруди проти набігів ординців, але поступово втрачала свою оборонну функцію, особливо, коли у 1772 році ця територія відійшла до Австрії, а землі за Збручем – до Росії. Перша світова війна остаточно «добила» фортецю. Перед Другою світовою тут постали прикордонні застави, причім радянська була набагато потужніша за польську. Мабуть, СРСР побоювався впливу буржуазної ідеології із Заходу.

Але найбільшою слави Токи зажили завдяки своєму народному промислу. Село – один із центрів килимарства, найбільший у Західній Україні. Кожна жінка Токів повинна була мати свій килим – від весілля й до кінця життя. Килими навіть ділилися на кілька видів: подарункові, похоронні, залавні (спеціально вишиті для церков). Також вони відрізнялися композицією – різне геометричне розташування малюнка, розшиті рослинами, метеликами, кошками.

Килим був особистою власністю жінки, і коли вона помирала, вишиваний витвір віддавали у церкву. До речі, місцевий храм Преображення Господнього освячував митрополит Шептицький. Нині церковна святиня перетворилася на народний музей: передані колись килими покривають усе приміщення всередині. Свої вироби передали навіть польські католики. Загалом, у церкві зберігаються близько двох сотень полотен, але найціннішими вважаються 4 унікальні роботи середини XIX століття, їх витягають із шафи раз на рік – на Великдень, і виконують вони роль Плащаниці.

Не менш відомий дерев'яний храм цієї місцевості – Іоанна Бого-

спороди не залишилося, а завдяки згадкам про гетьмана у 90-их роках – храм вдалося реставрувати. До того ж святиню неодноразово відвідували керівники держави, а під час одного з таких візитів отець Степан Кебало вмовив Леоніда Кучму допомогти в реставрації іконостаса. Зображення виконано у національній традиції: на фігурі Богоматері – старовинні українські прикраси, а маленький Ісус Христос – у вишиванці.

Годували акул пера в цьому ж краї – за рецептами відомої кулінарки Дарки Цвек. Уродженка Тернопілля дружила з письменницею Іриною Вільде, і та запропонувала їй видати рецепти книжки. Видання Цвек на кулінарну тематику стали бестселерами у Радянському Союзі, а сама Дарка була однією з небагатьох офіційних радянських мільйонерів – завдяки гонорарам.

Майже всі перераховані об'єкти розташовані на території теперішнього Підволочиського району. Це невеличке містечко переживало період розквіту за часів Австрії, коли тут у другій половині XIX століття провели залізницю, на яку прибували потяги з обох імперій – австрійської вузькоколії й російської широкої колії. І наразі будинок станції залишається посередині двох із'їздів, щоправда, вузькоколіїку вже адаптували до сучасних стандартів.

Завдяки торгівлі й контрабанді Підволочиськ процвітав: це був його зоряний час до Першої світової. Переправляли різний товар, зокрема, заборонену в Росії революційну літературу. З іншого боку, російські офіцери відда-

вали перевагу відпочинку в сусідній країні, де кафешантани були більш цивілізовані, ніж у гарнізоні сусіднього Волочиська. Заїжджав погуляти до австрійців і відомий письменник Купрін, котрий служив неподалік, у царському війську, він залишив про це спогади. Своє призначення вузол почав втрачати після Першої світової, адже СРСР не надто підтримував стосунки із «загниваючим» Заходом, а після Другої світової, коли місто увійшло до Радянського Союзу, – станція втратила свій стратегічний потенціал.

У районі є ще один об'єкт паломництва – не стільки туристичний, як вірний. І що цікаво, він однаково дорогий і для католиків, і для православних. Це Свята гора у селі Полупанівка, яке відоме з XVI століття. З гори витікають кілька джерел, залишилися рештки давнього капища. З 2010 року тут відкрита хресна дорога з 14 стаціями, і після її проходження можна зайти або до костелу, або до церкви. Нам довелося пройти стації під дощем, на що гід зауважив, що це Боже благословення.

ТЕАТРАЛЬНІ ГЕНІЇ ТЕРНОПІЛЛЯ

Зовсім неподалік розташувалася музей одного з найвидатніших вітчизняних театральних діячів. Попри те, що Лесь Курбас народився у Самборі, практично все своє дитинство він провів у діда, котрий був парохом у Старому Скалаті. І нині в хаті, де мешкав майбутній режисер, створено музей. Відкритий він 30 років тому – до століття народження Лесь. Експозиція – у 5 кімнатах: про

смерть класика, і лише в останні десятиліття вдалося дізнатися справжню історію його загибелі. Як відомо, розстріляли Лесь Курбаса 3 листопада 1937 року в Сандармоху.

Ще одна зірка сцени пов'язана з Тернопільським районом. У селі Біла з 6 років і до юності мешкала майбутня прима світової опери Соломія Крушельницька. Та, яка врятувала прем'єру Джакомо Пуччіні «Чіо-Чіо-Сан», після попереднього провалу у знаменитій міланській «Ла-Скала». За це маестро підписав їй свій фотопортрет зі словами: «Найпрекрасніший і найчарівніший Батерфляй».

У музеї розповіли: вже з дитинства Соломія любила співати у гурті з дівчатами, голос був сильний, гарний і відрізнявся від її колежанок. Вона знала багато народних пісень, яких навчилася від односельців. Початкову освіту здобула в Тернопільській гімназії, де зблизилася з відомим композитором Денисом Січинським.

А перший її привселюдний виступ відбувся у 1883 році – в Тернополі. А ще через два роки на подібному концерті вона познайомилася з Іваном Франком, із яким підтримувала стосунки до кінця його життя, і навіть спонсорувала його видання, коли стала можливою. У Тернополі Соломія Крушельницька побачила і театральні постановки, які привозили сюди львів'яни. Можливо, через це її подальший творчий шлях пролягав через Львів. А вже пізніше була Італія: виступи в цій країні принесли їй світове визнання.

Наталія Сікорська, піаністка і клавесиністка, кандидат мистецтвознавства (поновому – доктор філософії), провідний концертмейстер кафедри скрипки НМАУ імені П. І. Чайковського, викладач фортепіано ДМШ № 1 імені Я. Степового, авторка, виконавиця і лектор проекту «Екологія Звуку».

З 2011 року – постійний учасник концертних сезонів Національної філармонії України. На травневій святі взяла участь у конкурсі імені Ванди Ландовської в Італії (Руво ді Пулья, Wanda Landowska Harpsichord Competition) та здобула головний приз конкурсу «Прімо преміо assoluto» (Гран-прі), «Премія Ванди Ландовської».

Наталія Сікорська здобула музичну освіту в Києві, закінчила клавесинну асистентура-стажування на кафедрі старовинної музики НМАУ імені П. І. Чайковського (клас професора Світлани Шабалтіної), де

Серед найбільш впливових у тракці становлення своїх мистецьких поглядів Н. Сікорська називає Ельжбету Стефаньську, М. Ульмана, М. Шпан'ї, П. Айртонна, К. Стембріджа, Е. Лоуренса-Кінга, О. Любімова, Б. ван Оорта.

Н. Сікорська – авторка восьми наукових статей та дисертаційного дослідження, опублікованого на сайті НМАУ імені П. І. Чайковського. Музикант висловлює надію повернутися до аналітичних розробок у царині осмислення теорії музичної риторики епохи Бароко, з чого і почався її шлях у вивченні і виконанні старовинної музики в 1996 році.

Проте основний аспект її творчості полягає у виконавській і лекторській діяльності. Київ, Львів, Суми, Одеса знають клавесиністку за її виступами на фестивалях старовинної музики. Кияни із задоволенням зможуть пригадати концертні проекти, в яких Наталія виконувала сольні й ансамблеві твори для клавесину: «Концерти Й. С. Баха для одного, двох, трьох і чотирьох клавесинів» із ансамблем Назара Кожухаря у філармонії (2011); «Код Вівальді» з міжнародним складом ансамблю солістів у Національному будинку органної і камерної музики (2013); «Арборетум музікум» у

ВИКОНАННЯ СТАРОВИННОЇ МУЗИКИ

дуєти зі Світланою Шабалтіною (2012, 2013); «Все минає, але не Бог, і не Любов» із українськими і швейцарськими музикантами (2014); «Бароковою Європою за 80 хвилин» із Ольгою Пасічник і українсько-польським складом ансамблю (2016); «Мистецька Трансальпіна» із австрійськими музикантами (2017) у Колонному залі Національної філармонії України; «Євангелічні образи та сюжети в клавесинній музиці Й. С. Баха» у Будинку актора (2012).

Наразі Н. Сікорська закінчує реставрацію молоточкового клавіру 1812 року, привезеного з Великої Британії, і планує знайти киян із цим рідкісним на наших теренах інструментом і відповідним клавірним репертуаром.

3 7 травня цього року її лекції-концерти проходять в Уваровському домі, в місті Ворзель.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ ШИРО ВІТАЄ ЖУРНАЛІСТІВ З ІХ ПРОФЕСІЙНИМ СВЯТОМ!

Журналісти це фахівці, які беруть на себе виконання важливої місії – правдиве та неупереджене висвітлення життя України і всього світу. Їх головне завдання – інформувати суспільство про важливі події – з високим рівнем компетентності і професіоналізму. Саме тому журналісти – надзвичайні люди, які обираючи цей фах, покладають на себе великі обов'язки. Ваша робота журналіста дуже важлива для суспільства, адже подаючи матеріал про важливі і цікаві, приємні і не дуже події, розповідаючи про успіх чи нарікаючи на недоліки, необхідно зберігати і цікавість, і актуальність, і неупередженість – а це вже справжнє мистецтво, високий професіоналізм і висока творчість.

Сьогодні ваша праця дуже необхідна для становлення і розквіту нашої державності, незалежності та єдності українського народу. Бажаємо вам творчих успіхів, нових креативних проектів та наполегливості в досягненні поставлених цілей!

«НЕ МОЦАРТОМ ЄДИНИМ!»

Крайнє число журналу «Музика» розпочинаємо оригінальним прочитанням опери 12-річного Моцарта «Бастьєн і Бастьєнна» режисером Дмитром Тодорюком на сцені Київського театру опери та балету для дітей і юнацтва (автор матеріалу – Ольга Міхейшина).

І все ж – «Не Моцартом єдиним», як стверджує рецензент Олексій Гончар, живе наш читач-глядач-слухач. Приміром, в Івано-Франківському академічному музично-драматичному театрі відбулася прем'єра неопери-жах Hamlet за Вільямом Шекспіром, музику до якої написали талановиті Роман Григорів та Ілля Разумейко (режисура й сценографія Ростислава Держипільського). Вона мала вельми відчутний резонанс-розголос по всій Україні: стверджує універсалізм, актуальність і невмирущість Шекспірівських творів (стаття Віолетти Дутчак).

Не так давно на базі Національної музичної академії імені П. Чайковського пройшов четвертий Всеукраїнський конкурс піаністів премії фірми «С. Bechstein», про що й дізнається з матеріалу кандидата мистецтвознавства Ірини Сікорської. А в квітні нинішнього року своє 20-ліття святкує Академічний камерний хор імені Дмитра Бортнянського, головним диригентом якого є Іван Богданов (м. Чернігів) (інтерв'ю Галини Дуб).

Ще одні квітневі урочистості відзначила Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря, якій нині виповнилось п'ятнадцять років із часу заснування. Випускники цього закладу постійно поповнюють найпрестижніші театри опери та балету і в Україні, і за кордоном (стаття ректора академії, професора, кандидата мистецтвознавства Андрія Лягуценка «П'ятнадцять років навчання і творчості»).

Про майстриню сучасного хору Юлію Ткач ідеться в інтерв'ю доктора філософії Галини Степанченко. А в креативному проекті «Три С: Скорик – Станкович – Сильвестров», що започаткований минулого року на сцені Національної опери України, вповні постає творчість уславлених українських композиторів. Тож про першого з них, Героя України Мирослава Скорика, і йдеться у статті музикознавця Юрія Василенка.

Чому «куратори соціалістичного реалізму» заборонили знакову постановку фольк-опери Євгена Станковича «Цвіт папороті» на сцені Палацу культури «Україна», а її авторам-постановникам «почепили» ярлик так званого «націоналізму»? Про це – в інтерв'ю Володимира Корнійчука із Євгеном Станковичем.

У рубриці «Фольк» почерпнете невідомі факти з життя героїчної зв'язки полковника часів Коліївщини Микити Швачки, про якого народ створив чимало відомих пісень (читайте інтригуючий матеріал Євгена Букета). А також дізнаєтесь про сімейний квартет бандуристів Яницьких зі статті заслуженого працівника культури Павла Ларіонова.

Рубрика «Естрада» потішить Вас, шановні читачі, пісенною творчістю відомого композитора з Миколаєва, багаторічного очільника унікального Театру-студії естрадної пісні для дітей, юнацтва й молоді Тетяни Ярової. Її твори здобули численні Гран-прі – як в Україні, так і на міжнародних фестивалях (стаття Ольги Петренко). А нова рубрика «Хроніка» інформуватиме вас про найактуальніші мистецькі події України та закордону.

Миру, добробуту, злагоди і Божої благодаті Вам, шановні читачі, на многі літа!

Володимир КОРНІЙЧУК,
головний редактор журналу «Музика»

згодом написала і захистила дисертацію на тему «Клавірна музика Бароко в редакціях другої половини XIX століття: становлення історичного виконавства» (науковий керівник Олена Шевчук). У роки навчання та протягом багаторічної концертної діяльності Наталія Сікорська вдосконалювала майстерність на численних майстер-класах європейських музикантів у різних виконавських профілях (сольне виконавство на клавесині та старовинних молоточкових клавірах, басса континуо, імпровізація і партіменто, настройка і температура клавесину, старовинна нотація, григоріанський спів тощо).

Екстремальний режисер, дивовижне дійство, бідні актори – такі вигуки лунали під час перегляду прем'єри вистави «Лісова пісня» за драмою-феєрією Лесі Українки, яку втілив головний режисер обласного Херсонського театру Сергій Павлюк.

Таке видовище побачили учасники та гості 19-го театрального фестивалю «Мельпомена Таврії». Перепрочитання Лесі Українки викликало неоднозначні відчуття. З одного боку – захоплення театральним дійством, яке вирувало на лоні природи, з іншого – співчуття акторам, яким дове-

Словом, спектакль вийшов дуже натуралістичним, тому не дивно, що Сергій Павлюк був нагороджений спеціальним дипломом журі – «За талановите вміння віднайти гармонію театрального простору і живої природи». Також заслужено нагороджена команда херсонців, які працювали над музичним оформленням: Сергій Павлюк, Олег Коструб, Ружена Рубльова. Музичний супровід вистави був схожий на перформанс, адже лунали фольклорні пісні у стилі гурту «Даха-Браха». Три виконавиці на чолі з хормейстером Руженою Рубльовою – в одязі прадавніх жриць –

ЛІСОВІ МІСТЕРІЇ

лось бігати босими по холодній землі та воді...

Режисер значно розширив поняття сцени, яка простягалась на багато метрів вшир, залучив озеро, що було розташоване на території туристичної бази. Сценографія виглядала досить натуралістично, адже на сцені росли справжні дерева. Таким чином був створений антураж Полісся, який неможливо замінити штучними декораціями. Окрім гри, актори виконували ще й акробатичні трюки. Наприклад, Той, що греблю рве (Сергій Мевша) ходив по дерев'яній перекладині, яку розташували між двох дерев. Та найбільше «дісталось» головному героєві Лукашу (Костянтину Роганю). Його обливали водою, валяли у піску, а наприкінці вистави мало не спалили.

нагадували міфічних Мойр, богинь, що тримають у своїх руках нитку людської долі.

Містичне сприйняття вистави підсилювалось танцями біля справжнього багаття. Інколи артисти відтворювали шепіт води. Доповнювали музику у виставі й звуки природи. Приміром, уже під кінець дійства місцеві жабки влаштували справжній хор, очевидно, захотіли позмагатися з акторами. Проте навіть такі несподіванки гармонійно вплітались у пропонуване театральне дійство.

«Це доросла казка, і вона вимагає певних правил, які я намагаюсь порушити. Я люблю поетичний театр, але я не люблю такий театр, який змушує акторів брехати і бути наївними. Вистава – про проблему людини, яка втрачає свою душу. Зараз ми якийсь відгороджуємось одне від одного, ми дуже багато втрачаємо в собі справжнього, природнього, того, що у нас закладено», – зауважив режисер Сергій Павлюк.

Сцена туристичної бази «Чумацька криниця» працює вже 5 років на фестивалі. Її унікальність у тому, що розташована вона в Олешківському лісі. Прем'єру «Лісової пісні» Херсонський театр презентував на завершення «Мельпомени Таврії», в переддень закриття, і планує грати все літо. Тому, підбиваючи підсумки побачених спектаклів (а їх було чимало), можна сказати, що це була наймасштабніша вистава фестивалю.

Елизавета ТАРАСОВА

ТЕАТРАЛЬНІ «ПЕРЕГОНИ»

Найвідоміший театральний фестиваль Півдня України «Мельпомена Таврії» відбувся цього року вдев'ятнадцяте – з 19 до 27 травня. Наприкінці весни у Херсоні вирувало бурхливе театральне життя, адже сюди прибули театри-учасники з Португалії, Литви, Польщі, Румунії, Вірменії, Франції, Угорщини, Білорусі, Грузії, Туреччини та багатьох українських міст. Завітали й театральні критики.

Елизавета ТАРАСОВА

Програма фестивалю була вельми насичена: за дев'ять днів презентовано 37 вистав. Організаторам довелося проявити неабияку кмітливість і до показу задіяти усі можливі та неможливі театральні майданчики міста. У храми Мельпомени перетворилися не тільки три сцени господаря фестивалю – Херсонського музично-драматичного театру імені М. Куліша, а й сцена Херсонського обласного театру ляльок, Палац молоді і студентів Херсонської обласної ради та навіть храм Святої Трійці.

Однак служіння богині театру відбувалось не тільки «під дахом», а й на природі. Сценою слугував Потьомкінський сквер, частина якого на час фесту дістала назву «Грін-зона». Театром під зорями стала туристична база «Чумацька криниця», що розта-

Сцена із вистави «Мій мамі 100 років» (Україна)

жителі Херсона та гості міста могли безкоштовно відвідувати заходи, де були представлені найкращі музичні колективи: оркестр ХОАМДТ імені М. Куліша, зразковий ансамбль «Орхідея», вокально-хореографічна студія «Зорепад», арт-гурт «102 FM», гурт Green voice, Mak Garoo та інші.

Чи не щодня відбувалися зустрічі з українськими драматургами – Наталією Ворожбит, Недою Нежданною, грузинським драматургом Рагулі Власідзе. Організовані читки п'єс драма-

Оскільки фестиваль має конкурсний характер, впродовж дев'яти днів працювала експертна рада на чолі з театральним критиком Аллою Піддужною. За рішенням експертів, Гран-прі цього року не здобув ніхто. Проте були визначені найкращі вистави великої та камерної сцен, найкращі режисери, найкраща сценографія, музичне оформлення вистав, пластичне рішення. Були також відзначені кращі чоловічі, жіночі ролі та акторські дуети. Ці результати організатори фестивалю оприлюднили на своїй сторінці у Фейсбук – через декілька днів після завершення заходу.

Дипломом президента фестивалю нагородили режисера театру Бекейшчаба Йокаї (м. Бекейшчаба, Угорщина) Белу Мєро – «За яскраве втілення світової класики» у виставі «Скупий» Ж. Б. Мольєра. Богдан Струтинський та його «Сорочинський ярмарок» (Київський національний театр оперети) здобули відзнаку «За талановите втілення української класики». О. Рябова (Київський театр оперети) та Раду Гілас (театр Ateneul Din Iasi, м. Ясси, Румунія) – нагороджені «За сучасне прочитання зарубіжної класики через призму сьогодення», вистава «Пропозиція» (А. Чехов).

А спеціальний диплом від журі здобули головний режисер Херсонського драмтеатру Сергій Павлюк та художник театру Ольга Гоноболіна – «За талановите вміння віднайти гармонію театрального простору і живої природи» у прем'єрній виставі «Лісова пісня».

Звісно, на фестивалі були представлені різні спектаклі різного рівня, проте підсумки його підтвердили, що найголовніше – участь.

Сцена із вистави «Пропозиція» (Румунія)

шована в мальовничому Олешківському лісі. Втім, навіть така кількість майданчиків не надто рятувала, тому кожного дня паралельно відбувалось по кілька вистав.

Програма «Грін-зони» розпочалася на наступний день після відкриття фестивалю і закінчилася 26 травня. Всі охочі

тургів Євгена Марковського, Тетяни Іващенко, Олександра Марданя. Окрім того, у «Грін-зоні» можна було побачити виступи дитячих колективів та аматорських театрів міста. Кожного дня, починаючи з 16.00 і аж до пізнього вечора – сцена просто неба жила своїм насиченим життям.

Олександр Книга – генеральний директор Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру імені М. Куліша, продюсер і головний організатор фестивалю «Мельпомена Таврії», що вже вдев'ятнадцяте відбувся у Херсоні.

Фестиваль, без якого театральне середовище вже не уявляє свого життя, колись був мрією пана Олександра, тепер же – це «культурний продукт», який залюбки споживає вся Україна. «Мельпомена Таврії» – захід, що починали робити на два міста: Херсон і Миколаїв, згодом він вийшов за рамки не тільки південних областей, а й України в цілому. Проте, як збуваються заповітні мрії, і що для цього потрібно робити, про досягнення і перспективи – ми говорили з натхненником, координатором та ідейним засновником фестивалю Олександром Книгою...

– Пана Олександр, фестиваль «Мельпомена Таврії» на час свого заснування був регіональним. Як вдалося настільки розширити географію цього заходу? Адже тут представлено чимало країн Європи та Азії...

– Для того, щоб щось відбувалось, треба працювати! Ви знаєте, за ці роки команда у мене зібралася – «Слава Богу». Це люди, які не просто видають ідеї – вони можуть їх втілити. Зробив крок – з'явилися друзі, до тих друзів додалися ще друзі, потім про тебе почули, тобі запропонували і так далі... Ось на цьому фестивалі було 11 країн, а на 15-ому – 15. Ми тоді поставили собі завдання грати в цифри і виконали його, а цьогогоріч уже не мали такої мети.

Цього року багато театрів самі пропонували приїхати. Наприклад, театр із Туреччини виник сам по собі, вони просто захотіли взяти участь у нашому фестивалі. З Португалією ми співпрацюємо вже років 5, сьогодні через Португалію ми виходимо на Асоціацію європейських театрів. Такі зв'язки з кожним роком поступо-

во розширювалися і призвели до того, що сьогодні географія така: 11 країн, 33 театри загалом, 37 вистав. Крім того, багато заходів відбувається поза фестивалем. Я ж розумію, що є люди, які, може, не мають коштів, може, ще з якихось причин не можуть долучитися до дійства. Для такої категорії населення ми організуємо і проводимо чимало безкоштовних заходів у «Грін-зоні», які тривають «нон-стоп», від ранку до вечора.

Пригадую, що першу «Мельпомену Таврії» ми починали у двох містах: Херсон – Миколаїв. Театри виступали так, що відкриття проходило паралельно і в Херсоні, і в Миколаєві, закриття теж... Найближчим часом ми плануємо повернутись до витоків, наступного року хочемо знову

– На цьому фестивалі у нас стався форс-мажор. Супроводжуємо білорусів, вони перетнули кордон, автобус їде нормально, зустрічаємо – і тут приходить смс-повідомлення, що машину з декорацією затримала українська митниця. У чому проблема? Вони везли бутафорські автомати, гвинтівки, машину арештували. Завдяки депутату міської ради Віталію Болюку, який колись працював начальником Херсонської митниці, вирішили це питання, і їх пропустили.

– А цього року хто допомагав проводити фестиваль?

– Традиційно допомагає М. Баграєв, цьогогоріч долучився Віталій Болюк, безумовно, Мінкульт, облдержадміністрація, міська адміністрація, невеличкі підприємства, як-от «Тойота Центр Херсон «Авто-Плаза»,

нічний майданчик. Перш за все, хотілося показати якомога більше театральних колективів, тому ми вирішили продемонструвати дві прем'єри поза майданчиками, щоб не заважати учасникам з інших країн брати участь у фестивалі. Сцену в лісі ми залучали ще раніше, тому зараз продовжили цю традицію. «Лісова пісня» – вистава, спеціально створена на пленері. Зараз у Європі дуже активно розвивається тема міського середовища, і наш театр долучається до цього, тому другу виставу показали у «Грін-зоні». Обидві вони йтимуть усе літо – на «лісовому майданчику» за містом.

– Можна сказати, що фестиваль має конкурсний характер?

– Звісно. Коли їдеш на фестиваль, все одно береш кращу виставу, і тому хочеться, щоб люди були відзначені. Ми вирішили, що у нас немає 1-го чи 2-го місця, але інколи ми нагороджуємо Гран-прі, і це визнання.

– Які плани театру на 20-ий фестиваль та на майбутнє?

– Однозначно, 20-й фестиваль відбудеться. Ми будемо грати з

ВІД «МЕЛЬПОМЕНИ ТАВРІЇ» ДО «МЕЛЬПОМЕНИ В ТАВРІЇ»

поєднати дві області, два міста – і так організувати двадцятий фестиваль.

– Ви пам'ятаєте свій перший фестиваль?

– Безумовно. Я був членом оргкомітету і допомагав Миколі Баграєву в організації фестивалю «Таврійські ігри», потім ми народжували «Чорноморські ігри» (з нуля починали). Я був долучений і виконував багато завдань. Але мені хотілося мати свій театральний фестиваль, бо тоді найпотужнішим вважався «Золотий лев»... Пам'ятаю, на той час я був наймолодшим директором театру, мені було всього 30 років. Коли я, нікому не відомий, поїхав на «Золотий лев», то багато спо-

стерігав і аналізував. Тоді зародилася мрія самому зробити щось подібне, і я переконав пана Миколу, щоб він допоміг у цьому.

Я його вмовив – і перший фестиваль фактично відбувся за кошти «Таврійських ігор». Другий робили вже самі. Пригадую, поїхав до одного свого знайомого банкіра (зараз він – член піклувальної ради театру), позичив у нього 20 тисяч доларів і провів фестиваль, а потім віддавав цілий рік йому ті кошти. Найголовніше те, що захід відбувся, а на третій рік уже долучилось міністерство, щось область додала, з'явилися перші партнерські зв'язки. Ми збираємо навколо себе меценатів, які допомагають нам кожного року...

– Тобто, якщо фестиваль починався як «Мельпомена Таврії», то можна змінювати назву на «Мельпомена в Таврії»?

– Так. Звісно, сюди і Миколаївщина входить, і Крим... Сподіваюсь, він колись повернеться, і ми будемо ще більше розширювати цю географію. Пройшли роки, і я навчився залишати за кадром ті речі, які не виходили. Але за цей час і люди, на котрих не можна сподіватись, – відсіялись, тож я дійшов висновку, що інколи меншим числом можна зробити набагато більше.

– А російські театри просились до Вас на фестиваль?

– Зараз не просяться, але раніше у нас російські театри були, навіть із Далекого Сходу.

– Чи траплялися на цьогогорічній «Мельпомені...» казуси?

Олександр Книга з Богданом Ступкою

Вебко-Auto... Це наші традиційні спонсори, а є ще багато інших.

– Який загальний бюджет фестивалю?

– У цьому році надійшло близько 1,5 млн 350 тис. грн – з обласного бюджету, 200 тис. надало місто і 70 тис. – Мінкульт, тому що грошей було дуже мало (400 тис. грн ділили на 70 проектів України, нам дали найбільше з цих чотирьохсот); все інше – спонсори. Фестиваль розійдеться, а я буду зводити баланс.

– У рамках «Мельпомени...» відбулось дві прем'єри режисера Сергія Павлюка із Херсонського театру. Це – «Кицька на спогад про темін» та «Лісова пісня», обидві вистави – не на сцені театру. Така задумка?

– Так сталося, що цього року ми власним коштом розширили сце-

цифрою 20: чи це буде 20 днів, чи 20 театрів – я вам ще не скажу. Відкриється він у 2018 році, 18 травня, а закінчиться 27 травня. До того часу наш театр планує з'їздити на кілька фестивалів, у тому числі й закордонних. Через 10 днів їдемо у Люблін, восени – на фестивалі в Литву та в Чернігів. Активно підтримуємо інтернаціональні проекти, до прикладу, влітку в нас починає ставити виставу румунський режисер. Унікальне явище для обласного театру, що у нас середній вік трупи – 37 років. Молодий колектив, тому дуже багато роботи попереду, але щоб мати високої результати, треба працювати!

Спілкувались Еліза СОЛОДКА та Олександр ТАРАСОВ

Олександр Книга та Сергій Павлюк

ЛЕГЕНДА ПРО ГІРСЬКУ КВІТКУ ЕДЕЛЬВЕЙСЬКУ З КАРПАТ

27 травня на сцені Вінницького академічного обласного театру ляльок «Золотий ключик» відбулася прем'єра вистави «Шовкова зоря, або Навчи мене співати!» – за однойменною п'єсою Анни Багряної, у виконанні театру-студії «Птаха». Режисер – Марина Ревенко.

Театр-студію «Птаха» було засновано у 2016 році, на базі Центру концертних та фестивалейних програм у Вінниці. Актори театру – діти віком від 7 до 16 років. Деякі з них уже мали можливість проявити свої акторські здібності у співпраці з народним театром-студією «Сьоме небо», що діє при Вінницькому національному медичному університеті імені М. Пирогова, а також у різних святкових заходах свого міста. Вистава «Шовкова зоря» – це, по суті, дебют «Птахи» на професійній сцені.

На прем'єру – спеціально з Болгарії – приїхала авторка п'єси Анна Багряна. Вона розповіла, що «Шовкова зоря, або Навчи мене співати» – це інсценізація казки «Принцеса скель», котра була написана ще 15 років тому.

Сама п'єса створена 2011 року, а 2012-ого – вона здобула відзнаку на Міжнародному конкурсі «Коронація слова» (у номінації «П'єси для дітей»), того ж року її поставили у Національному театрі міста Штіп (Македонія). І ось – перша постановка в Україні.

Однак творчу дружбу та співпрацю з режисером Мариною Ревенко Анна Багряна розпочала ще кілька років тому, коли було здійснено постановку вистави «Над Часом» – у виконанні театру-студії «Сьоме небо». У тому проєкті була задіяна молодь із обмеженими фізичними можливостями, а сам спектакль здобув низку нагород на всеукраїнських та міжнародних театральних фестивалях.

«Шовкова зоря, або Навчи мене співати!» – це казка для дітей і дорослих, красива й зворушлива сучасна легенда про гірську квітку Едельвейську з Карпат. У ній оспівуються вічні людські цінності – кохання, свобода, прагнення приносити користь іншим, жити в гармонії з природою і з власним серцем.

Фото Вадима КОЗЛОВСЬКОГО

VI фестиваль-конкурс шкільних самодіяльних театрів «Перевтілення» проходив в актовій залі Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова 19–21 травня.

Лариса ГРОМАДСЬКА

Протягом трьох днів учасники і гості свята мали можливість переглянути 21 виставу, побувати на майстер-класах із танців, відчутти себе декламатором, актором чи співаком перед відкритим мікрофоном.

Ініціатива проведення фестивалю «Перевтілення» належить художньому керівнику народного студентського театру «Вави-

Театр «Вавилон» зустрічав гостей

лія, феєричне дійство, шалений темп, неймовірний драйв, емоційні, майстерні виступи акторів дитячих театрів – не залишили байдужими нікого. Глядачі і члени журі сміялися й плакали, захоплювалися і сумували, переносилися в інший

та Вільнюса, художній керівник – Раса Куліте-Поліні. Актори з Литви заворожили глядачів своєю майстерною грою, довели, що театр єднає шанувальників прекрасного, адже для того, щоб донести думку, потрібні не лише слова.

ФЕСТИВАЛЬ «ПЕРЕВТІЛЕННЯ» ВІДБУВСЯ У КИЄВІ

лон», заслуженому працівнику культури, професору кафедри української літератури НПУ імені М. Драгоманова Ірині Савченко. Співорганізатором нинішнього триденного дійства став Благодійний фонд Михайла Гаврилюка, народного депутата України. Головою професійного журі, до якого входили актори, філологи, режисери, художники, був відомий актор Київського академічного театру «Колесо», режисер, викладач сценічної майстерності Анатолій Суханов.

Варто відзначити, що цього річчя «Перевтілення» переросло із всеукраїнського у міжнародне. Окрім учасників із Харкова, Запоріжжя, Чернігова, Києва, Вишгорода і Боярки, прибули юні актори з Литви і Польщі. Тож і ведучі говорили українською й англійською мовами.

Фестиваль проходив на високому рівні. Бо ж перевтілення і справді відбулося! Чарівна ма-

вимір або поринали в чарівний світ казки, одним словом – перевтілювалися. Всі дістали незабутні враження від перегляду спектаклів, а юні актори повезли додому нагороди і заслужене визнання.

Нагородження відбувалося за різними номінаціями: краща чоловіча, жіноча і характерна ролі, майстер епізоду і кращій дует, краща модерна вистава і краща авторська вистава, краще образне рішення вистави, кращі сценічні костюми і краща роль другого плану... Волонтери – актори-драгоманівці – опікувалися учасниками конкурсу, що приїхали з інших областей чи з-за кордону, готували сцену до виступів, малювали і гралися з дітьми. Тож перерви між спектаклями були не менш цікавими та пізнавальними.

Гран-прі заслужено здобула вистава «Янголи у моєму волоссі» у виконанні театру Alyvos із міс-

Малу премію Гран-прі виборила дитяча театральна студія «Свія» із міста Запоріжжя, художній керівник – Світлана Ємець. Казка «Сонечко рятує світ» справді зачарувала всіх присутніх. Запорізькі актори, здається, здобули найбільшу кількість нагород у різноманітних номінаціях: «Краща чоловіча роль» – Тихон Ємельянов (Мураха), «Краща характерна роль» – Марія Притула (Тля), «Майстер епізоду» – Марія Карпенко (роль Колорадського жука). Народний театр «Вавилон» філологічного факультету НПУ імені М. Драгоманова подарував глядачам (поза конкурсом) незабутню чарівну казку для дорослих і дітей «Свято зірки» – за п'єсою Надії Симчич.

Нові знайомства, цікаві зустрічі, пізнавальні екскурсії Києвом, теплі обійми друзів, дитячий сміх, радісні обличчя – саме такими барвами можна описати фестиваль «Перевтілення».

КУЛЬТУРНІ МАРШРУТИ ЄВРОПИ

У Національному музеї Тараса Шевченка відбулась нарада-семінар на тему «Культурні маршрути Європи: візія української участі» – за участю міністра культури України Євгена Нищука, першого заступника міністра культури Світлани Фоменко, експерта з питань регіонального розвитку Програми «U-LEAD з Європою» Василя Федюка, а також керівників структурних підрозділів у сфері культури обласних державних адміністрацій.

Учасники наради розглянули можливі практичні кроки для участі України у Програмі Ради Європи «Культурні маршрути», яка впроваджується з метою допомоги європейській спільноті усвідомити свою спільну культурну ідентичність. Зокрема, реалізацію в рамках Програми культурно-мистецьких проєктів, спрямованих на забезпечення стійкого економічного розвитку територіальних громад регіонів України.

«Сьогодні ми маємо можливість обговорити та напрацювати спільне бачення відкриття й ефективного промоції у світі культурних надбань, якими надзвичайно багата Україна. Привернути увагу різних державних інституцій, і перш за все, місцевих органів влади – на те, що саме наш культурний потенціал може стати міцною основою у соціально-економічному роз-

витку країни. Зараз дуже важливо переформатувати мислення, адже у всьому світі набуває популярності туризм, активний відпочинок в історично та культурно цікавих місцях. Для нас це важливо, адже в Україні є велика кількість культурних надбань, які ми маємо презентувати усьому світу», – сказав під час свого виступу Євген Нищук.

Міністр культури особливо наголосив на необхідності використовувати усі можливості, які надають культурні європейські програми для України, та закликав брати активну участь у подібних проєктах.

«Для нас дуже важливо, що після Програми ЄС «Креативна Європа», з якою ми продовжуємо активно співпрацювати, ми заговорили про відкриття можливостей іншої Програми Рада Європи – «Культурні маршрути». За допомогою мандрівок у просторі й часі вона створює можливість продемонструвати внесок різних країн і культур Європи в її спільну культурну спадщину. І це справді потужний шанс започаткувати великий рух у соціально-економічному аспекті розвитку нашої країни.

Ми маємо можливість рухатися у співпраці з європейськими партнерами, оскільки базою сучасного світового туризму є культурна спадщина та її розмаїття. Окрім цього, можна широко використовувати наш культурний потенціал – фестивалі, мистецькі події та фо-

руми, у тому числі застосувати для цього креативні індустрії, – розповів Євген Нищук. – Наступний рік ми хочемо оголосити, на офіційному рівні, роком відновлення і реставрації культурної спадщини в Україні. Це – можливість звернути увагу всіх регіонів на відродження заповідників, пам'яток, мистецьких закладів. Це також дасть добрий імпульс до розвитку культури в Україні».

Світлана Фоменко розповіла більш детально про започатковану Радою Європи програму «Культурні маршрути» та про ті переваги, які надає участь у ній: «Мета цього проєкту – популяризація туризму та спільних цінностей і розмаїття Європи, невід'ємною частиною якої є Україна. Програма буде створена на основі історичних та культурологічних досліджень, які б могли зацікавити туристів. І наші переваги – не лише культурологічні, а й економічні.

Наступний рік в ЄС уже проголошено роком культурної спадщини. У рамках цієї події планується багато заходів, до яких ми можемо долучитися та отримати реальний позитивний результат».

Також у рамках наради Василь Федюк представив проєкт «Фінансування програм та проєктів регіонального розвитку». Зокрема, окреслив вимоги для підготовки та оформлення проєктів, які претендують на отримання фінансової підтримки.

ОКРАСА ТУРИСТИЧНИХ ШЛЯХІВ ХЕРСОНЩИНИ

Міністр культури України Євген Нищук відвідав місто Олешки, в якому знаходиться унікальний будинок талановитої української художниці-примітивістки самоучки Поліни Райко.

Впродовж своїх останніх років життя художниця відкрила в собі надзвичайний талант та за допомогою простих емалевих фарб створила у своєму помешканні унікальний світ, пропущений через душу та природну уяву.

Полотнами їй слугували стіни, стелі і двері 6-кімнатної хати, хвіртки, паркани і навіть гаражні ворота. На них і з'являлися дивовижні творіння художниці – птахи різних форм, розм'як, кольорів та видів – ластівки, сови, півники, домашні качки, а також фантастичні коти.

Після смерті Поліни Райко хату придбало подружжя шанувальників її мистецтва з Канади. За їхнім проханням хату доглядають місцеві жителі.

Хоча будинок Поліни Райко є пам'яткою культури та охороняється Законом України «Про охорону культурної спадщини», а цінність її творчості підтвержена багатьма як українськими, так і іноземними експертами, питання збереження та музеєфікації унікального будівлі залишається не до кінця вирішеними.

«Ця хата – справді витвір найвищого мистецтва, і завдання

держави – вчасно відреагувати на необхідність збереження унікальних розписів, адже вони поступово починають руйнуватися – стіни тріскаються, а фарба лущиться, це вимагає негайних реставраційних та музеєфікаційних робіт.

Важливо залучити до цього процесу всі гілки влади, фахівців, пам'яткоохоронців та мистецтвознавців, аби не втратити цінне мистецьке надбання. Зі свого боку, Міністерство культури готове повністю долучитися до цього процесу, і ми вдячні керівництву Херсонщини за підтримку цих ініціатив. Також ми вже спілкувалися з сучасними українськими митцями, які готові підтримати проєкт зі збереження та промоції творів Поліни Райко, зокрема, це стосується використання її мистецьких елементів у своїх творчих проєктах», – розповідає міністр культури України Євген Нищук.

Також під час розмови з керівництвом Херсонщини були обговорені можливості поновлення контакту з власниками будівлі щодо створення та функціонування в ній меморіального будинку-музею, внесення його до туристичних маршрутів та проведення на його базі художніх пленерів, семінарів, майстер-класів.

Прес-служба Мінкультури

ОГОЛОШЕННЯ

Міністерство культури України, відповідно до Закону України «Про культуру», оголошує конкурс на посаду генерального продюсера – директора державного підприємства «Українська кіностудія анімаційних фільмів» (далі – Кіностудія) (вул. Кіото, 27, м. Київ, 02156)

1. Строк приймання документів на участь у конкурсі.

Документи на участь у конкурсі приймаються з 24.05.2017 року до 24.06.2017 року включно.

2. Початок формування конкурсної комісії.

Міністерство культури України (далі – Орган управління) розпочинає формування конкурсної комісії з 24.05.2017 року.

3. Умови проведення конкурсу.

Обов'язковою умовою проведення конкурсної добору є його відкритість.

Представники засобів масової інформації та громадськості мають право бути присутніми на засіданнях конкурсної комісії під час проведення співбесіди з кандидатами, під час якої публічно презентуються запропоновані проєкти програм розвитку Кіностудії на один і п'ять років.

До участі у конкурсі не допускаються особи, які:

- визнані в установленому порядку недієздатними або їх дієздатність обмежена;
- мають судимість за вчинення злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку, або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення;
- є близькими особами або членом сім'ї керівників Органу управління.

Особа, яка бере участь у конкурсі, подає такі документи:

- заява про участь у конкурсі з наданням згоди на обробку персональних даних – відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»;
- автобіографія, що містить прізвище, ім'я та по батькові, число, місяць, рік і місце народження, інформацію про громадянство, відомості про освіту, трудову діяльність, посаду (заняття), місце роботи, громадську роботу (у тому числі на виборних посадах), контактний номер телефону та адресу електронної пошти чи іншого засобу зв'язку, відомості про наявність чи відсутність судимості;
- копія документа, що посвідчує особу, копії документів про вищу освіту;
- два рекомендаційні листи довільної форми;
- мотиваційний лист довільної форми.

Зазначені документи з позначкою «Документи на конкурс «Кіностудія анімаційних фільмів» надсилаються на поштову та електронну адреси: **вул. І. Франка, 19, м. Київ, 01601**, відповідальна особа – Пиндиківська Юлія Ігорівна, контактний телефон: **(044) 234-39-93**, електронна адреса: **pyndykivska.u@gmail.com**.

Особа може подати інші документи на свій розсуд, які можуть засвідчити її професійні чи моральні якості.

Відповідальність за достовірність поданої інформації несе кандидат.

Публічні презентації проєктів програм розвитку Кіностудії на один і п'ять років кандидати презентують під час другого засідання конкурсної комісії.

Проєкт програми плану розвитку закладу культури на один рік має містити:

- пропозиції щодо виконання Кіностудією результативних показників фінансово-господарської діяльності та їх поліпшення порівняно з попереднім роком;
- детальний першочерговий план розвитку Кіностудії;
- очікувані результати.

Проєкт плану розвитку закладу культури на п'ять років має містити:

- аналіз поточного стану діяльності Кіностудії;
- перспективи розвитку Кіностудії, заходи з виконання завдань та фінансових показників закладу культури, підвищення його конкурентоспроможності;

– пропозиції щодо залучення інвестицій для розвитку Кіностудії та щодо очікуваної динаміки поліпшення результативних показників фінансово-господарської діяльності Кіностудії тощо.

Також план розвитку Кіностудії на п'ять років може містити:

- план реформування Кіностудії;
- шляхи інтеграції Кіностудії у світовий культурний процес;
- додатки.

4. Строки проведення конкурсу.

Конкурсний добір починається 24.05.2017 року та закінчується не пізніше 24.07.2017 року.

5. Вимоги до кандидатів для участі у конкурсі.

Кваліфікаційні вимоги:

- вища освіта;
- стаж роботи у сфері культури не менше трьох років;
- володіння державною мовою;
- здатність за своїми діловими і моральними якостями, освітнім і професійним рівнем виконувати відповідні посадові обов'язки.

Інформація, що стосується умов праці, відомості про матеріально-технічну базу Кіностудії, фінансову звітність за попередній бюджетний період Кіностудії – на офіційному сайті Мінкультури (рубрика «Вакансії»).

ОЛЕКСАНДРА СЕЛЮЧЕНКО — ЛЕГЕНДА НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА

«Чародійниця глиняної іграшки» – так називають видатну мисткиню, заслуженого майстра народної творчості України Олександру Селюченко зі славного гончарного осередку – Опішного, що на Полтавщині.

Художниця вважається однією з продовжувачів традиції творення образу української народної іграшки й одночасно оригінальним імпровізатором.

Першою вчителькою гончарного ремесла Олександри Селюченко була мама – найкраща подруга й порадиця. У своєму щоденнику майстриня писала: «Багато горя вона хльоснула, але ліпниця була гарна, хоч ніхто її не згадував з оцих останніх гончарів. Було, прийде Поросний, сяде і так любить, як вона ліпила, і говорить: «Люблю, Петровна, як ви ліпите». Пам'ятаю я його вуса і швидкі очі».

Після закінчення семирічки дівчина навчалася у дворічній Опішненській школі майстрів художньої кераміки. «Опішня мала тоді школу майстрів художньої кераміки, от туди я пішла. Був це 1937 рік. Була ця школа двохрічна, давали стипендію по 100 крб., це були гроші в той час. Багато вчилася із заводу. Це була молоді і середні. Школа була серйозна і настояща. Була в неї своя майстерня. Випалювали гуртом. Гончарувати вчив Сакун Хома Мосійович. Технологію вів Каша Артем Савич. Була композиція – Літовченко, і декілька предметів... казалось, що то були люди серйозні. Не всім та наука вдавалась. Хто прийшов із заводу, це були майстри непогані, а ті, що ніде не вчилися, слабші були. Коли закінчили школу, 1939 рік був це, багато відсіялося, пішли по різних шляхах. Декілька чоловік посвятили життя кераміці. Назарчук Мотрона Савична, Омеляненко Марія, ну, і я».

Саме як малювальниця в промартілі «Ленінські дні» села Воскресінська у Запорізькому краї Олександра Селюченко і розпо-

Олександра Селюченко

чала свою роботу. Пізніше, вже будучи на пенсії, вона створила значну кількість ескізів декоративної мальовки. Вони вражають своєю безпосередністю, легкістю виконання.

Про Селюченко-малювальницю пригадувала її колега – теж малювальниця Марія Бондаренко: «Вона дуже гарно ліпила від природи, а малювала само собою. Малювала так, що ніхто не намалює. В неї свій почерк був, якийсь усе покручене і все до ладу. Гарною вона була жінкою». Гончарка Ніна Дубинка розповідала: «Мені дуже сильно подобалися її розписи. Вони такі унікальні, незвичайні. Зараз так ніхто не розмальовує. Воно в неї живе, дихає, все незвичайне якесь. Я теж починала з розпису, брала вазу і питала в малювальниці, як правильно розписувати. Я пам'ятаю, що в неї багато виробів було, але вона їх дарувала в музеї».

Гончар, заслужений майстер народної творчості України, лауреат Премії імені Данила Щербаківського, лауреат Державної премії України імені Тараса Шев-

ченка Михайло Китриш згадував: «Я познайомився з Шурою, як став робити в заводі з 1954 року. Вона малювала в заводі, а я вчився гончарувати. Можна сказати, що добре познайомились у процесі роботи, в процесі всього цього життя. Потім вже з 70-их років нас прийняли в Союз художників. Були постійні виставки: обласні, республіканські, всесоюзні, і життя йшло в такому скорому темпі. Роки просто не відчувалися, день за днем проходив. Було багато всяких дат. Якщо обласна виставка присвячена якійсь даті, то через місяць – через два ще якась дата».

Дружина гончаря – малювальниця Галина Китриш – теж пригадувала Олександру Селюченко: «Я товаришувала з Шурою. Це дуже гарна була жінка, чуйна, сердечна, добра, вразлива. Дуже хороший вчитель, у цеху малювали, то вона навчила багатьох. Приємна людина була, приходила до нас. Ми про все з нею, було, поговоримо. Мій чоловік випалював їй іграшку...»

Виставкою діяльності Олександри Селюченко почалася 1946 року, коли вона відіслала свої вироби (композиції «Свиня з поросятами» та «Лев з левеням») на всеукраїнську виставку іграшки в Київ, де їх було відзначено премією.

Майстриня була експонентом близько ста виставок, у тому числі й всесвітніх – «Експо-67» у Монреалі, «Експо-70» в Осаці, міжнародних виставок-ярмарків у Брюсселі (1958), Лейпцигу (1959), Велико-Тирново (1976) тощо. Були в Олександри Селюченко й персональні виставки. Одна з них відбулася наприкінці 1985 року – в Полтавському краєзнавчому музеї, іншу було організовано в Санкт-Петербурзі (на той час Ленінграді).

Олександра Селюченко зверталася до звичних для народної пластики сюжетів. Але головною рисою її творчості була варіативність. Серед різноманітних її коників, баранців, пташок, вершників тощо не знайдеш двох однакових. Теми складніших багатофігурних композицій шукала в улюблених письменників-класиків, передусім Івана Котляревського й Миколи Гоголя, які писали про Полтавщину. До її глиняного світу увійшли персонажі п'єси «Наталка Полтавка», композиції на теми «Сорочинського ярмарку» та «Ночі перед Різдом».

Олександра Селюченко неодноразово приїжджала до Києва, до Музею народної архітектури та побуту, куди її запрошували на майстер-класи. Саме в цьому музеї вона мала можливість творити, не дивлячись на норму, оточена увагою з боку співробітників закладу, а головне – вона мала змогу спілкуватися з людьми, які захоплювалися її майстерністю. Голова Полтавського обласного осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України Віктор Фурман так згадував про її творчість: «...Іграшки її були наділені теплом, приємні, гарні. Коли працювала у Пирогово, вона завжди була у вишитої сорочці, у хусточці. Біля неї завжди стовпила людей та дітей. Дещо вона могла продати, а то ліпиль-ліпиль і дарує, так біля неї прямо стояли черги».

Гончарка Любов Іванова, колишня сусідка Олександри Селюченко (нині мешкає в селі Попівка, що поряд з Опішним), із приємністю згадує спілкування з майстринєю: «З Олександрою Федорівною ми жили поряд. Було, приїздить з Києва, відпочине і біжить до мене, розповідає свої враження. Жалілася, що виморюється дуже. А ще любила послухати, як я співаю. Народні любила, свої, українські. «На городі верба рясна. Там стояла дівка красна. Хорошая та вродлива. Її доля нещаслива» – оце вона дуже любила цю пісню. Вона за свою долю ніколи не розповідала, але, видно, цією піснею хотіла сказати. Після першого цеху мене перевели на

третій. Її смерть була для нас несподіванкою і незрозумілою. Але ж вона тяжко працювала, так і згоріла в роботі».

23 червня 1987 року Олександра Федорівна Селюченко відійшла в іншій світі. За свій творчий вік майстриня здобула славу справжньої легенди народного мистецтва. У її роботах знайшли відображення прадавні традиції. Витвори цієї тендітної жінки є проявом життєвої мудрості й досвіду поколінь. Глина стала для Олександри Селюченко джерелом мистецьких пошуків, філософських роздумів і тим світлом, що впродовж усього життя спонукав до невпинного руху вперед, самовдосконалення й навчання інших. Для своїх численних послідовників та учнів, дослідників і знавців творчості вона завжди буде не просто вчителем і митцем, а й прикладом мужності та незламності, доброти і щирості.

Наталія ІБРАГІМОВА,
завідувач Меморіального музею-садиби гончарки
Олександри Селюченко

